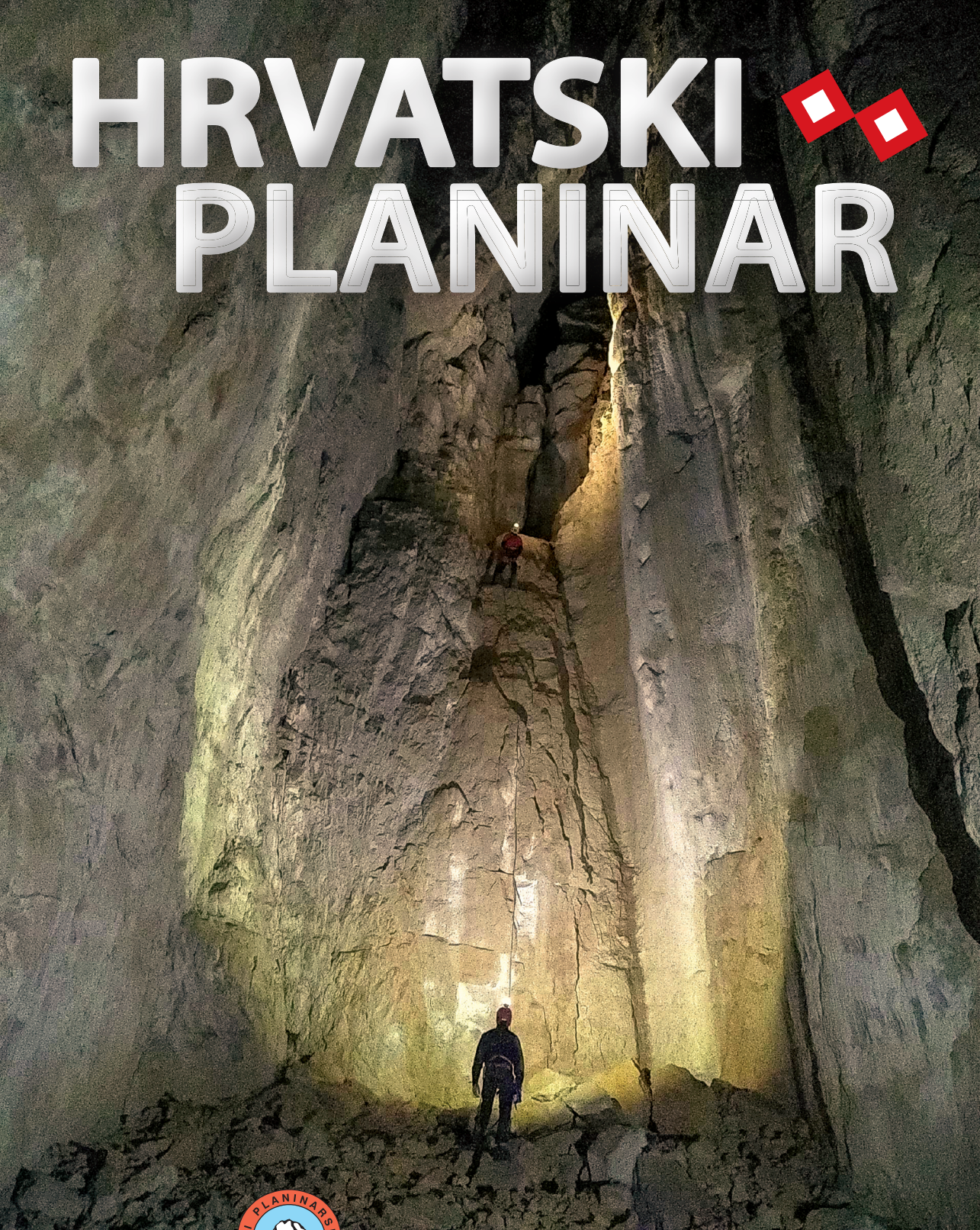

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **114**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

12

PROSINAC
2022

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.hps.hr
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured HPS-a
tel. 01/48-23-624
tel. 01/48-24-142
uredhps@hps.hr

Uredništvo

Adresa elektroničke pošte
za zaprimanje članaka,
vijesti i ilustracija:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Kerschhoffset d.o.o.,
Ježdovec

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
alan.caplar@hps.hr

Urednički odbor

Darko Berljak
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Damir Janton
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Bibliografija

Stari brojevi časopisa u PDF formatu i bibliografski pretraživač sadržaja svih dosad izdanih brojeva dostupni su na web stranici HPS-a www.hps.hr

Suradnja u časopisu

Časopis objavljuje sve vrste članaka i vijesti zanimljivih za planinare. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati elektroničkom poštom ili putem web-servisa za velike datoteke. Slike treba slati u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ne unutar Word dokumenata. Uredništvo zadržava pravo redakture, lekture i korekture tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **19,90 eura**. Pretplata se uplaćuje na račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR412360001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35,00 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABAHR2X 25731-3253236, također uz poziv na pretplatnički broj.

Čijena pojedinačnog primjerka je

2,00 eura (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu na listiću za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na tom listiću možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili putem web obrasca javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (uredhps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142).

Časopis se distribuira poštom, na osobnu adresu pretplatnika.

Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

524 Monte Peralba

530 Nepodnošljiva lakoća planinarenja

534 Iskustvo iz Peninskih alpa

537 Zastava vukovarskih planinara na Mont Blancu

Sadržaj

Članci

524 Monte Peralba – gorska ljepotica Karnijskih Alpa

Robert Pocrnić

530 Nepodnošljiva lakoća planinarenja

Damir Šantek

534 Iskustvo iz Peninskih Alpa

Ivana Kokot

537 Zastava vukovarskih planinara na Mont Blancu

Igor Mihelić

541 Planinarski susreti – ugodni i oni drugi

Željko Poljak

Rubrike

547 Planinarska faleristika: Značke Planinarskog društva Grafičar iz Zagreba (pripremio: Vjekoslav Kramberger)

549 Speleologija: 20. obljetnica Speleološkog kluba Ozren Lukić, Speleološka istraživanja u Jamskom sustavu Crnopac i jami Duša u 2022.

554 Planinarski kalendar za 2023. godinu

556 50 godina Doma HPS-a u Zagrebu

558 Nova izdanja: Damir Šantek: Gdje misli nestaju, Petar Lovrić: Kad planine progovore

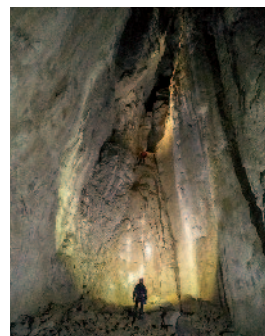
559 In memoriam: Alojz Kranjec (1941. – 2022.)

Tema broja

Monte Peralba – gorska ljepotica Karnijskih Alpa

Naslovnica

Plješina jama, foto: Anita Trojanović

560 Vijesti: Na Glavnoj skupštini UIAA dodijeljena nagrada predsjedniku HPS-a, Održan Seminar za voditelje planinarskih škola, 50 godina PD-a Vršak u Brod Moravicama

565 Kalendar akcija

566 Planinarska enigmatika

567 Sadržaj 114. godišta Hrvatskog planinara

Monte Peralba – gorska ljepotica Karnijskih Alpa

Robert Pocrnić, Zagreb

Početkom kolovoza skupina članova HPD-a Zagreb-Matica posjetila je Karnijske Alpe, gorje na granici Italije i Austrije kojim dominira vrh Monte Coglians (Hohe Warte), visok 2780 m. Istočno od njega nalazi se poznati skijaški centar Nassfeld, omiljeno odredište mnogih hrvatskih ljubitelja skijanja.

Hrvatski planinari rijetko posjećuju Karnijske Alpe i uglavnom ih slabo poznaju, za razliku od širom svijeta poznatih i opjevanih Dolomita, koji su malo dalje i zapadnije. Znatno su nam manje poznate i od našim planinarima omiljenih Kamniško-Savinjskih i Julijskih Alpa, što je i razumljivo jer su dalje.

Nakon višesatne vožnje preko Tarvisija i Tolmezza stižemo na prostrano parkiralište

nadomak planinarskog doma Rifugio Sorganti del Piave. Dom je podignut uz izvor poznate rijeke Piave, koja odavde vijuga oko 220 km sjevernom Italijom, regijama Friuli-Venezia Giulia i Veneto, do ušća u Jadransko more nedaleko od Venecije. Ta je rijeka bila poprište jedne od posljednjih velikih bitaka na kraju Prvoga svjetskog rata. Bitka je dovela do povlačenja austrougarskih snaga s talijanskog teritorija.

Sveta planina

Spomenuti planinarski dom nalazi se na 1830 metara nadmorske visine i odlična je polazna točka za uspon na naš sutrašnji cilj – 2694 metra visok vrh Monte Peralbu. Iz gradića Sappade do doma vodi strma, uska i zavojita asfaltirana cesta,

Istočni dio Karnijskih Alpa

ROBERT POCRNIĆ

Sjeverna strana Monte Peralbe

koja nije preporučljiva za neiskusne i nesigurne vozače koji zaziru od kretanja pod ručnom na strmini ili mimoilaženja »na žilet« s vozilima iz suprotnog smjera.

S parkirališta krećemo pješice prema malo višem Rifugio Calvi, u kojem ćemo prenočiti. Dom se nalazi na visini od 2164 metra, podno dviju moćnih planina, Monte Peralbe i Monte Chiadenisa. Do njega je malo više od sat vremena uspona. Put vodi šumom i makadamskom cestom. Susrećemo mnogo talijanskih planinara, a odnekud su se stvorile i dvije mule, koje nam prilaze bez straha. Njuškaju nas očekujući vjerojatno koji slastan zalogaj.

Taj je dom prije više godina ugostio osobu za koju malotko nije čuo. Dom je, naime, nadalesko poznat po tome što ga je jednoga toploga srpanjskog dana 1988. pohodio Sveti Otac Ivan Pavao II. Ponosni domaćini ukrasili su unutrašnjost doma njegovom velikom fotografijom, na kojoj je ispisan datum posjeta – 20. srpnja 1988.

Umorni od duga puta i uspona, krijepimo svoje žedne planinarske duše hladnom pivom.

»Una birra, per favore!« bilo je prvo što je muški dio naše skupine naučio reći na talijanskom jeziku. Ostavljamo ruksake u solidnim sobama s krevetima na kat i na malojoj terasi ispred doma uživamo u vidicima na Karnijske Alpe. Nažalost, naše je zadovoljstvo kratkotrajno jer primjećujemo kako nam se približavaju niski, sivi oblaci. Pitanje je minuta kada će stići i istresti po nama svoj mokar sadržaj.

Bila je to lagana kišica, ništa strašno, ali dovoljno da nas prikuje u domu na neko vrijeme i stvori osjećaj nelagode. Pa ipak, promjenjivo ljetno vrijeme ubrzo se barem nakratko popravlja, sivi oblaci nastavljaju svoj put, a pred nama se otvaraju novi vidici. Dosta nam je bilo skrivanja u domu i pod nadstrešnicom pa smo otišli malo istražiti bližu okolicu.

Obilazak bunkera i tunela

Vrh Monte Chiadenis sasvim je blizu, ali nikome nije do penjanja feratom po mokroj stijeni, pa razgledavamo ostatke bunkera i tunela desetak minuta hoda od doma. Ako opet počne

padati kiša, barem ćemo se imati gdje skloniti. Promjenjivo nam se vrijeme smilovalo i dopustilo da pomnije upoznamo ratne položaje talijanske vojske zapadno od doma, izgrađene prije više od stotinu godina. Fotoaparatom ovjekovječujemo lijepe prizore dubokih dolina koje se prostiru pod nama. Pognuti se provlačimo niskim i vlažnim tunelom kroz golemu stijenu veličine peterokatnice, obilazimo ostatke betonskog bunkera s vidikom na susjednu dolinu, od kojeg su do danas ostali samo temelji i ostaci debelih zidova. Pokušavam zamisliti višegodišnju ratnu patnju vojnika u zimskim uvjetima i topničke okršaje koji su odjekivali tim krajem. Nakon polusatnog razgledavanja ratnih utvrda vraćamo se u sigurnost doma, praćeni opet dosadnom kišicom.

Uz večeru kujemo planove za sutrašnji uspon na Monte Peralbu i pregledavamo vremenske prognoze. Zadovoljni smo već i samim time što smo došli u to prekrasno područje. Danas smo se od Rifugio Sorganti del Piave suhi popeli do Rifugio Calvi, a uspjeli smo za kratkog proljepšanja vremena čak i razgledati bližu okolicu doma. No, dok smo mi kovali svoje planinarske planove, nemilosrdna je kiša cijelo vrijeme padala i padala. Valjda će se ispadati do jutra!

Odlazimo na počinak. Budim se usred noći zbog nečijega hrkanja. Primijetim da kiša više ne pada jer se kroz mali prozor uz moj krevet vide zvijezde na nebu. Razvedrilo se!

ROBERT POGRNIĆ

Pašnjaci u podnožju Monte Peralbe

Planinarski dom Rifugio Calvi

ROBERT POGRNIĆ
ROBERT POGRNIĆ

Tunel iz Prvog svjetskog rata

Ušpon

Ujutro, nakon ranog doručka, krećemo po lijepom i stabilnom vremenu na Monte Peralbu. Dobro smo raspoloženi i odmorni, pa je uspon po padini okupanoj zrakama jutarnjeg sunca pravi užitek. U početku se penjemo strmom stazom, a malo zatim po izohipsi prema sjevernoj strani planine. Nakon nekih sat vremena hoda dolazimo do mjesta odakle počinje uspon po stijeni. Najprije vodi strmim, sjevernim kuloarom, putom koji je djelomično osiguran sajlama.

Noćasnja kiša dobrano je namočila stijene i sipar po kojem se trebamo penjati, pa dio društva iskazuje zabrinutost. Procjenjujemo da je nekoliko sati bez kiše bilo dovoljno da se kuloar koliko-toliko prosuši. Gdje je to potrebno,

služimo se postavljenim sajlama i uz povećan oprez svladavamo najkritičniji dio puta. Nakon kuloara put izlazi na sedlo i vodi grebenom k vrhu. Na putu stoji mramorna ploča s ispisanom porukom Svetog Oca Ivana Pavla II, upućenom planinarima na putu prema vrhu.

Na vrh dolazimo nakon otprilike dva sata uspona. Ondje susrećemo nekoliko planinara koji su se popeli prije nas drugim smjerovima. Uživamo u lijepom vremenu i vidicima prema Julijskim Alpama na istoku i bližim Dolomitima jugozapadno od nas. Sjeverno od nas je Austrija, udaljena tek nekoliko kilometara. Opuštamo se, fotografiramo, uživamo.

Silazimo putom kojim smo došli. Usput zapažam u velikom brdu ukopane bunkere koje prije nisam primijetio. Vidi se i golemo stado ovaca

Monte Peralba s južne strane

koje mirno pase po zelenim obroncima podno stijena.

Umjesto izravnog povratka do doma, uložiti ću još malo dodatnog napora da sve to obiđem i pokušam snimiti još poneku dobru fotografiju po sunčanom vremenu.

Silazak k ovčicama

Spuštam se prema stadu ovaca, nadajući se da u blizini nije neki prenervozan pas ovčar kakve sam katkad znao susretati. Sve prolazi u najboljem redu, ovčice mi lijepo poziraju i mirno pasu, a pas jedva da me je i pogledao. Možda je tako

ROBERT POČRNIC
ROBERT POČRNIC

Kuloar kojim smo se penjali na vrh

Tužni ostaci prošlosti

miroljubiv zato što je u blizini pastir koji mirno sjedi i lijeno mi odmahuje rukom. Nakon fotografiranja stada odlazim do bunkera koji je vjerojatno bio vojarna ukopana u brdo. Postavljena je tako da bude zaštićena od topništva sa sjevernih položaja, koje su držale jedinice austrougarske vojske. Obilazim te vojne položaje i vraćam se preko pašnjaka u dom.

Okupljamo se ispred doma zadovoljni današnjom uspješnom planinarskom turom. Odmaramo se još malo prije silaska makadamskom stazom prema nižemu Rifugio Sorganti del Piave, gdje nas čeka naše vozilo. Prema prognozi, poslijepodne se mogu očekivati jače oborine pa nas i to potiče da skratimo svoj odmor. Silazimo makadamom i stazom kroz crnogoričnu šumu do doma i vozila. U sigurnosti doma uživamo opuštajući se uz hranu i pivo, posjećujemo izvor rijeke Piave i zadovoljni krećemo prema Zagrebu. Nakraju, pomazila nas je i sreća. Vremenska prognoza bila je potpuno točna, kiša je doista počela poslijepodne, upravo u trenutku kad smo krenuli kući!

Autor teksta uz Papinu poruku planinarima

Na vrhu

Nepodnošljiva lakoća planinarenja

Lipový vrch u Brnskom gorju

Damir Šantek, Zagreb

Brno, 1. travnja 1929. S nevjerojatnom lakoćom ili možda teško, trebalo bi pitati babice koje su pomagale pri porodu, rodio se Milan Kundera. »Život je lak jer se događa samo jednom«, kaže Kundera. U »Nepodnošljivo lakoći postojanja« Kunderin Tomaš nevjerojatnom lakoćom plovi kroz život u svijetu bez povratka. Ta se njegova lakoća može usporediti s lakoćom s kojom se Česi, ali i brojni drugi turisti, u japankama ili nekoj drugoj lakoj obući, s pola litre vode u bočici, pokušavaju uspeti na Biokovo ili neku drugu planinu koja se strmo izdiže iznad našeg mora.

Takva lakoća može biti tumačena iz više perspektiva. Kao prvo, sintagma lakoće postojanja može predstavljati odsutnost težine postojanja u sasvim pozitivnom smislu. Ako se tako tumači, onda bi težina u toj dualnosti nosila negativan predznak. Lakoća postojanja upućuje na bezbrižan život, na prolazak kroz život bez mnogo razmišljanja, s glavom negdje iznad oblaka. S druge strane, ako se u obzir uzme nepodnošljivost lakoće postojanja, ona može biti u oprečnosti s pokušajima pronalaženja smisla i konačne svrhe postojanja. Lakoća sama u sebi pri takvom razmišljanju nosi apsurd, jer ako je nešto lagano, možemo zaključiti da možda nema dovoljnu važnost. Idealni život može se graditi godinama, moguće je ispunjavati obrasce postojanja. Moguće je, također, stvoriti koncept u kojemu postoji uvjerenje da život ima svoju svrhu ili smisao te da je postojanje zbog nekog razloga važno. Međutim, istodobno je prisutna i svijest o prolaznosti života i sveprisutnoj mogućnosti da se život bilo u kojem trenutku s najvećom lakoćom prekine. U toj se lakoći nazire nepodnošljivost, a to je nemogućnost prihvaćanja relativnosti i krhkosti vlastita postojanja.

Analizirajući opreku *lakoća – težina*, Kundera se referira na starogrčkog filozofa Parmenida i na njegovu navodnu tvrdnju: »Lakoća je pozitivna, težina negativna«. Kundera smatra da Parmenid, kako bi definirao suštinu toga odnosa, u teoriju filozofije uvodi parove suprotnosti *svjetlost – tama*, *grubost – nježnost*, *toplina – hladnoća*, *postojanje – nepostojanje*. Međutim, Parmenid ustvari sve te opreke svodi samo na jednu: svjetlo – tama. I kao što Kundera kao temeljnu odrednicu koristi Parmenida, tako ja koristim Kunderu kao predložak za ovaj članak.

S druge strane, daleko od bilo kakve lakoće nalazi se Tereza, koju muči nerazmjernost, težina odnosa između tijela i duše. Težina njenog tijela koči je, pritišće, ograničava, i to je određuje kao osobu. Njena su personifikacija planinari, koji i za najkraće i najlakše ljetne uspone obuvaju teške cipele i nose opremu koja bi bila dovoljna i za ozbiljne i zahtjevne zimske uspone. Dvojba: je li u tom slučaju lakoća pozitivna, a težina negativna, mogla bi biti tema filozofske opservacije, ali o njoj Kundera nikada nije razmišljao u svojim sjećanjima, ako ih je ikad i imao na brda koja okružuju njegov rodni grad. Ako je uspon na njih lagan, je li stvarno bezvrijedan? Vrijede li samo teški usponi, na granici ili iznad granice naše snage i moći?

Sjedim u središtu Brna, pijem mutni Ležak 12, bogatog okusa, ponovno čitam »Nepodnošljivu lakoću postojanja« i razmišljam kojom stazom poći i kamo se popeti. Po svim tim brdima oko Brna postoje brojne označene staze, duže ili kraće, sve bez osjetnije visinske razlike, ali i bez nekog izrazitog vrha. Stoga nije jednostavno odabrati jednu koja bi bila reprezentativan, ogledni primjer planinarenja tim krajevima.

Kako je sve u nekim usporedbama, odlučujem količinu slada u pivu pretvoriti u kilometre, a Brno

DAMIR SANTEK

Šumski put

Do akumulacijskog jezera stižem tramvajem, kao kad idem na Sljeme. Akumulacijsko jezero zapravo je nastavak rijeke Svratke. Pri formiranju jezera potopljeno je selo Kninčky. Jezero je okruženo brojnim hotelima, restoranima, pristaništima i vikendicama. Planinarska staza počinje kod restorana Rybářská bašta, gdje rado borave brojni ribiči, svaki s više štapova. Samo oni znaju tko je ondje s kojim ciljem – svi žele uloviti ribu, ali vjerojatno se i izolirati u tišini ili jednostavno pobjeći od kuće.

Planinarski put vodi asfaltnom cestom okomitom na jezero, uz brojne vikendice. Nakon izlaska iz naselja nastavlja se laganim usponom uzbrdo. Staze su dobro označene kombinacijama vodoravnih crta raznih boja. Na svakom se križanju nalazi stup s imenom lokacije i smjerokazima u bojama markacija. Udaljenosti nisu iskazane u satima hoda, kao kod nas, već u kilometrima. Iako oznake vode asfaltnom, uz malo mašte, snalžljivosti i dobru kartu veći se dio može prehodati po šumskim stazama.

Najveći dio parka čine hrastove i grabove šume, u dolinama su rasprostranjeni javor, brijest i jasen, a u vršnim dijelovima bukva i jela. Dok se

DAMIR SANTEK

Rišova studánka

Lipový vrch

penjem stazom, u manjim se skupinama spuštaju vojnici u uniformama. Budući da nisu ni u kakvoj formaciji, ovako raskopčani više djeluju kao pričuva ili narodna zaštita. Vjerojatno se vraćaju s vježbe. Vidljivo je da se ovdje ratne trublje iz Ukrajine čuju glasnije nego u Hrvatskoj. Osim toga, stariji se sigurno sjećaju ruske vojne čizme 1968., tenkova na ulicama, zrakoplova u zraku i poniženja koje su morali trpjeti, kako to već ide – nepodnošljivo »lako«. U nepodnošljivoj lakoći planinarenja pričuva se priprema za eventualnu eskalaciju sukoba, ali odjeci rata i za njih su još uvijek negdje daleko.

Unatoč tome što je listopad i što se na Rišovoj studánki nalaze tri šalice, iz zdenca ne curi voda. Sva je sreća da u ruksaku imam bocu vode kupljenu još u Zagrebu. Dok pijem iz boce koja je putovala sa mnom iz Zagreba, osjećam se kao Čeh na Jadranu, koji do vrha puni auto svime i svačime, pa i vodom. Nakon nekoliko metara hoda asfaltom opet bježim u šumu. Ravnom stazom kroz šumu dolazim do telekomunikacijskog tornja, a nakon desetak metara na Lipový

vrh, samo metar niži od Kopečeka. Oko vrha nisam vidio stabla lipa, ali kako nije doba cvatnje, možda u potragu nisam uložio dovoljno truda, dakle, ne mora biti da ih nema. Na vrhu se nalazi geodetsko obilježje, hrpica naslagana kamenja u obliku manjeg stošca i kutija s upisnom knjigom, bez žiga.

Nastavljam u istom smjeru i ubrzo dolazim do Helenčine studánke. I cijev toga zdenca, prilično monumentalno zidanoga, suha je, ali nekoliko metara dalje, iz novoga, betonskog šahta curi voda u potok Vrbovec. Slijedi lijep spust kroz šumu, koji podsjeća na Medvednicu sve dok se ne pojave prve kuće i jezero.

Sama staza nije ništa posebno, ali daje dobru sliku tih brda i pruža nepodnošljivu lakoću planinarenja. Dalje možete hodati stazom uz jezero ili se popeti nekom drugom stazom, do neke druge točke, jer ondje nema izrazitih vrhova, ili krenuti prema gradu na pečenu svinjsku koljenicu, slatko dinstano zelje, knedle i dobro, domaće, nefiltrirano pivo, kako biste nadoknadili potrošene kalorije.

Iskustvo iz Peninskih Alpa

Uspón na Castor (4226 m) i pokušaj uspona na zapadni vrh Lyskamma (4479 m)

Ivana Kokot, Samobor

Napokon je došao taj dugo planiran dan polaska u Peninske Alpe. Unatoč tome što je mnoge zanimalo hod po švicarsko-talijanskoj granici, naša je planinarska knjiga na dan polaska spala na tri slova. Luka i Srećko pokupili su me u Samoboru malo prije ponoći, odakle smo se uputili na 780 km dugu vožnju do Staffala (Italija, dolina Aosta). Smjestila sam se na zadnjem sjedištu i više-manje prespavala cijeli put.

Stigavši u Staffal, spremamo ruksake i potpuno opremljeni sjedamo na žičaru koja nas vodi do Sant'Anna (2180 m), a zatim i na posljednju stanicu Colle Betta (2727 m). Kao i svaki put dosad, visina je učinila svoje. Do doma Quintino Sella (3585 m) dovukla sam se posljednjim atomima snage, uz Srećkovu pomoć, koji mi je dio puta ponio najteži ruksak na svijetu. Pojela sam ručak i prespavala cijelo poslijepodne.

Četiri su sata ujutro. Prvi alarm jedva me budi. Nakon desetak minuta slijedi drugi, pa se nevoljko izvlačim iz toploga kreveta, pomalo plačući nad sudbom kletom i zbog još jednog ustajanja prije zore. Silim se utrpati doručak u

sebe jer znam da bez hrane niš' ne bu dobro – trebam pogonsko gorivo za uspon, a hrana mi je već nekoliko dana najveći izazov. Srećom, ovaj put izostaju glavobolja i mučnina, a aklimatizacija je bila znatno brža nego na dosadašnjim usponima iznad 3500 metara.

Po mrklome mraku navlačimo na sebe opremu i krećemo put Felikjocha, gdje zajednički donosimo konačnu odluku o tome kamo ćemo danas. Između Castora i Lyskamma biramo zapadni vrh Lyskamma. Vrijeme je savršeno, prognoza odlična, a tako ćemo sutra nakon Castora imati više vremena za lov na posljednju žičaru u 17 sati i za turizam po Italiji.

Pokušaj uspona na Lyskamm (4479 m): istina nije nepristojna

Krenuvši put Lyskamma, nismo znali što nas čeka. Nas troje u navezu, jedno iza drugoga, polako napredujemo po zaleđenoj površini do visine od 4200 metara. Prije dolaska na vrh prvoga grebena podno Lyskamma Luka me pita mogu li dalje. Malo mi nedostaje zraka, ali dobro se osjećam. Noge su dobro, ali glava... pomalo

Iznad planinarskog doma Quintino Sella

LUKA ČANAK

rastresena. No, tu smo, još »samo« 200 metara visinske razlike do vrha. Hajdemo vidjeti kako je dalje! Jest – strmo je, ali imamo gdje stati, imamo se za što primiti, ma mogu ja to, vodim neki svoj unutarnji monolog. U nekom trenutku, na vrhu toga prvoga grebena, prekida ga Luka – nismo spremni za ovo danas, vraćamo se. S odobravanjem sam se složila i krenula natrag, možda i malo kasnije nego što sam trebala.

Misli su mi pomalo izvan kontrole, strmina prema dolje djeluje zastrašujuće. Hodamo po rubu grebena, a tu je ponovno i ona ledenjačka pukotina koju smo svladali maloprije. Jedan pogrešan korak, jedna greška i odoh kvragu; sumnjam da na nebu baš ima mjesta. Tjeram loše misli. Moja interna drama postaje vidljiva, pa me Luka smiruje i korak po korak usmjerava nizbrdo.

Nakon prelaska pukotine, u nekom trenutku dok sam pokušavala staviti misli pod kontrolu, okliznule su mi se dereze i ostala sam visjeti na cepinu. Dok pokušavam naći čvrsto uporište u ledu, pogled mi pada na rog cepina koji je jedva dopola ušao u tvrdu, ledenu podlogu. Pa ipak, drži me. Vjeruj sebi, vjeruj opremi, cepin tome i služi... Hoće li me ovo dvoje zadržati ako odletim? Polako zabijam prednji dio dereza u led, nastojeći se održati.

Dok se spuštamo dalje, pred očima mi prolaze planinarska predavanja, razgovori i upozorenja koja nisam poslušala. A onda, opet, imam svoju glavu i svoje odluke, da nisam probala, ne bih nikad doznala gdje mi je granica i želim li uopće iznad nje. Kad smo došli na sigurno, već prema Felikjochu, bilo mi je strašno žao zbog povratka, ne toliko zbog mene same, iako je ovo prvi vrh od kojeg sam odustala, već zbog Luke i Srečka kojima sam predložila da danas odradimo Castor, a oni neka sutradan odu na Lyskamm bez mene.

»Nismo spremni za to«, kratko je rekao Luka, te smo uz mahanje Lyskammu krenuli prema Castoru.

»Za gore (uspon na Lyskamm, op. a.) treba imati čistu glavu i solidno tehničko znanje. Ovaj put, u ovom sastavu, nismo bili dovoljno spremni za to, nije imalo smisla forsirati. Gore je sve prilično izloženo, ledeno i strmo, pa treba biti siguran u svaki korak. Za to je potrebno ne biti

Uspon grebenom prema Castoru

na svom psihofizičkom rubu, zapravo na maksimumu, a osnovne tehničke vještine moraju biti potpuno uhodane i usvojene, u svakom trenutku. Najveća je korist od toga izleta bila što smo sve troje došli do neke granice i spoznali da za nešto više treba dodatno poraditi na sebi«, objasnio nam je poslije, nastojeći biti pristojan.

No, istina nije nepristojna iako je se takvom danas često predstavlja. Istina je nužna u međuljudskim odnosima, a posebice u prilikama gdje će ti takva, neposredna i izravna, spasiti život. Jedino tako možemo spoznati svoje nedostatke i

raditi na njima, ovisno o onome što smo si postavili kao cilj. I sada, kada smo ga izbliza doživjeli, odlučiti želimo li ga uopće dostići.

Svjesni činjenice da nam je s trenutačnim znanjem i opremom domet Castor, tonemo u vlastite misli: koliko smo spremni raditi na sebi, ispravljati nedostatke, i koliko želimo riskirati jer, izgovorili mi to glasno ili ne, svi naši usponi donose određene rizike kojih moramo biti svjesni(ji).

Mitološki blizanac Castor (4226 m): hod po rubu

Castor se nalazi na granici Švicarske (iznad doline Valais) i Italije (iznad doline Aoste). To je viši vrh iz skupine blizanaca (Zwillinge) – drugi je Pollux (4092 m), a imena su dobili po blizancima iz rimske mitologije.

Od prijevoja Felikjocha do vrha Castora po grebenu vodi uska, atraktivna staza sa sjajnim vidicima, u kojima sam mogla uživati tek na samom vrhu. Naime, put je toliko uzak da zahtijeva velik oprez i odličnu koordinaciju pokreta. Pamtim jedan slikovit opis hodanja po grebenu koji ne mogu a da ne spomenem: taman kad ti se put suzi toliko da postane neugodan, ponovno se proširi. I to je točno tako. Ni ondje nema prostora za pogreške, no osjećam se znatno sigurnije dok koračamo prema vrhu. Jak vjetar natjerao nas je da se uvučemo u jakne, tako da s vrha nemamo nijednu prepoznatljivu zajedničku fotografiju, ali zato imamo pravu kolekciju fantastičnih snimaka planina koje su nas okruživale. Naime, s vrha Castora pruža se vidik na susjednu skupinu Breithorna, očaravajući

Na vrhu Castora

Monte Ocone

Matterhorn, Gran Combin, Mont Blanc i Gran Paradiso. Na istoku se prostire vidik na zapadni i istočni Lyskamm (gledam taj uski greben i sama sebi ne vjerujem kamo sam se to jutros uputila) i ostale vrhove iz skupine Monte Rose: Nordend, Dufourspitze, Zumsteinspitze, Punta Gnifetti, Parrotspitze, Ludwigshöhe, Corno Nero, Balmenhorn, Piramide Vincent i Punta Giordani. Sa sjevera dominiraju planine iznad doline Valais, a na jugu Monviso, najviši vrh Kotijskih Alpa.

Po povratku u Staffal rezervirali smo hotelčić u Bergamu i preostalih se nekoliko dana posvetili turizmu. Popeli smo se na još tri manja vrha: Anticima del Monte Ocone, Monte Ocone i Corna Camozzera, posjetili obližnje gradove te Lago d'Iseo i Lago di Como, a ponajviše smo uživali u izvrsnoj talijanskoj kuhinji, odličnim vinima i aperolima.

Lekcije smo naučili, imamo vremena primiti se posla i poraditi na sebi, a Srećko je pod dojmom ture zaključio, a to ću iskoristiti i za završetak ove priče: »U jednoj rečenici mogu reći da vas dvoje jako volim i sretan sam što vas imam. Uz prekrasno provedenih pet dana, u odličnom društvu, savršenu organizaciju i lijepe vrhove, nakon svoga šestog ledenjaka (što nije malo) spoznao sam pravu istinu, da trenutačno znanje i oprema mogu zadovoljavati određenu razinu. Ako pak želiš više, poput onoga što nam je ponudio Lyskamm, moraš i više uložiti. Jako mi je drago i iznimno sam ponosan što smo sposobni donositi razborite odluke, koje uključuju odustajanje i povratak. Pohvala našem Luki za odličnu (možda i života vrijednu) procjenu.«

Zastava vukovarskih planinara na Mont Blancu

Igor Mihelić, Vukovar

Kako da vam na jednostavan, ali dojmljiv način prepričam pothvat koji je upravo iza mene!? Već mi je i sama dvanaestosatna vožnja natrag dovoljna da pomislim kako je sve ovo zapravo rezultat velikog odricanja i truda. Svaki me je prijašnji uspon dijelom izgradio za nove pothvate, kao što je bio ovaj. Ponosan sam što se 26. lipnja 2022. na najvišem vrhu Alpa, vjerojatno prvi put, zavijorila zastava grada Vukovara, a naša je »golubica planinarka« hrabro i odlučno zagazila na vrh Mont Blanca (4810 m).

Da je bilo lako – nije, ali u teškim je trenucima prevladala nužno potrebna upornost. Već na pripremama, tri sata prije polaska na Triglav, sasvim sam slučajno iskrenuo nožni

zglob. Najgore u tom trenutku! Treba donijeti ispravnu, ali jako tešku odluku. Noga boli, prijatelj mi govori nemoj ići, a ja, vjerojatno još dok sam vrištao od boli, pomislim »stisni zube i penji se, sve su to samo iskušenja«. S takvom nogom popeo sam se na Triglav. Nije to normalno, ali zar je normalno izazivati vrh Alpa, zar je normalno uložiti toliku količinu truda i rada u jedan uspon? Jest! Razliku između normalnoga i nenormalnoga shvatit ćete tek kad izađete iz svoga komfora i prepustite se nepoznatom.

Prije puta na Mont Blanc poduzeo sam još dva pripremna alpska uspona. Grossvenediger (3666 m) u Austriji bio je test izdržljivosti. Kiša nas je pratila tijekom cijelog uspona. Ne zvuči

Nimalo obećavajući uvjeti za uspon

IGOR MIHELIC

Spremni za polazak

privlačno, ali na kraju uspona izmami najiskreniji osmijeh na licu, kao u bebe od godine dana. Pa tko se od nas ne želi tako nasmijati! Drugi

Ledenjačke opasnosti

alpski cilj bio je Gran Paradiso u Italiji. Uspon pamtim po ferati, hodanju u navezu i svladavanju brojnih ozbiljnih ledenjačkih pukotina. Bio je to ispit tehničke spretnosti i znanja, u kojem svi nedostaci i propusti izlaze na vidjelo. Naravno da vam neću reći koliko ih imam.

Nakon tih uspona, kao kruna putovanja, dolazi završni pothvat, uspon na Mont Blanc. To je ponovno test za tijelo i psihu. Tijelo je već dobro iscrpljeno, a tek slijedi pravi napor. O nozi ne želim ni razmišljati. U stankama je mažem svime, »i sirupom za kašalj, i sirupom protiv kašlja« (pa što prije pomogne), valjda me mama kò malog tako učila pa, eto, sad i ja primjenjujem istu metodu.

Startamo s 2300 metara i dižemo se na 3800 do Refuge du Goûtera za samo šest sati. Žestok tempo, ali dobro smo aklimatizirani, iako pri takvom tempu ta visina ne prašta, nego izaziva visinsku bolest. Naš je zadatak bio doista ekstreman. Naime, u dva sata u noći krenuli smo iz

IGOR MIHELIC

doma Vittorio Emanuele II., s 2700 metara, za sat i pol se spustili na parkiralište na 1900 metara, vozili se dva sata u Francusku na početnu točku i popeli na 3800 m za samo šest sati. To su nadljudski naponi, ali priči tu nije kraj. Sada još moramo pripremiti stvari za završni uspon, pojesti nešto (na tim visinama nemaš volje jesti, ali jednostavno se moraš prisiliti) te leći spavati kako bismo se pokušali odmoriti za završni uspon koji slijedi za nekoliko sati. Dakle, već u 17 sati istoga dana idemo na spavanje da bismo ustali u dva ujutro.

U 2:30 sati krećemo na završni uspon. Osjećam se »zgnječena« kao limenka. Zašto to radim? Ne mogu vam opisati, nema pravilne rečenice, znam tek da sam izišao iz komforne zone i da u dubini sebe osjećam poseban mir i zadovoljstvo. Onaj koji je vrijedan sve te patnje i muke (oprosti, pateru Ivica, što ti »kradem« misli i riječi, ali kad budeš išao na godišnji odmor, zovni me, rado ću te zamijeniti na nekoliko dana).

Hodamo u navezu, s čeonim lampama na glavi. Pred nama se uzbrdo već stvorila »gusjenica« lampi. Često viđen prizor. Ne opterećujem se razmišljanjem o tome gdje su oni prvi. Miran sam i usmjeren na disanje i pravilan tempo hoda. Neprilika je vjetar, koji nije slab, a k tome i jača.

Nakon dva sata uspona prvi se penjači već vraćaju, ali ne s vrha. Odustaju jer je vjetar prejak. Puše više od 50 km na sat te stvara dojam hladnoće kao da je ispod -15°C . Dolazimo u sklonište Vallot. Cura iz neke druge skupine plače i drhti. Peku je prsti od hladnoće. U šoku je. Odmorili smo se desetak minuta. Pijem tekućinu i krećemo dalje. Pred nama je prvi, najopasniji od triju »žileta«. Vrlo uzak prostor po kojem moraš hodati, što se uz ovaj vjetar čini nemogućim. Vidim jednu trojku u navezu, vraćaju se i kažu da odustaju. U tom trenutku shvaćamo da pred nama nema više nikoga, svi su se povukli. Znao sam da Zoki tek sada dolazi na svoje. Neće odustati, dosad nas je vodio, a odsad pa do vrha i natrag do doma po takvom vremenu za njega je izazov. Prebacujem »mod« u glavi na višu razinu, sugeriram sebi da je to moguće ako je glava savršeno mirna – i nastavljamo. Prelazimo prvi žilet, a u mojim je mislima samo sljedećih pet metara

IGOR MIHELIĆ

Ponosno na vrhu

uspona i nikakva potpitanja tipa što ako i kako ću.

Pred nama je ravan dio uspona, pa novi žilet. Jedan je osjećaj kada derezu zabijaš u snijeg, a posve drukčiji kad dereze zabijaš u čisti led. Naravno, pred nama je led, svi smo u čučućem položaju kako bi otpor vjetra bio što manji, a ravni dio žileta prelazimo puzajući. Mislim da već dugo nitko tu dionicu nije tako prelazio.

Slijedi kratak odmor. Pokušavam popiti malo vode, ali ona se već odavno pretvorila u led, ni boca u čarapi ne pomaže. Prebirem misli i pomišljam kako smo već pet sati izloženi hladnoći, a zapravo mi uopće nije hladno. Vjerojatno su to simptomi visinske bolesti, ali i nju ću zanemariti jer još uvijek svjesno hodam. Goranu je vjetar odnio jednu rukavicu... e to je loše. Priša mu daje čarapu, koju on odmah navlači umjesto rukavice. Pokušavam fotografirati, ali vrlo brzo

IGOR MIHELIĆ

Povratak u planinarski dom Goûter

shvaćam da je to nemoguće. Prsti mi se lede već nakon 20 sekunda. Ne mogu vratiti mobitel na mjesto, zakopčati jaknu, uvući ruku u rukavicu, ni mnogo onih temeljnih, jednostavnih radnji... Stišćem prste da krvotok proradi i uvjeravam sebe da je sve u redu. Rukavica je ponovno na ruci. To je savršen osjećaj.

Slijede treći žilet i izlazak na vršnu zaravan. Napokon, u devet sati ujutro, ekipa od osam vrlo hrabrih planinara (o mudrosti nećemo) izlazi kao jedina taj dan na najviši vrh Alpa, Mont Blanc. Izbijaju mi suze na lice, koje se istog trenutka lede, a vjetar ih raspršuje po planini. Dio mene još će dugo biti na Mont Blancu! Presavršen osjećaj, neopisiv. Tresem se od sreće. Grlimo se svi zajedno, svjesni da smo uspjeli samo zato što smo svi radili kao tim, jer se poštujemo i volimo. S jednakim žarom grlim Gorana iz Leskovca kao i Prišu iz Zagreba, kao i Makedonca Petra iz Kruševa. Jednako su mi bliski i dragi, a sve

to samo zato što sam se usudio izaći iz svoje komforne zone.

Tih desetak minuta provedenih na vrhu nadogradili su me i promijenili. Nije to samo još jedan vrh, to je plod višegodišnjeg truda, rada, penjanja i učenja. To je Mont Blanc i ta »diploma« nije kupljena. Pišem i teku mi suze. Očito je došlo vrijeme da privedem priču kraju. Fotografiramo se sa zastavom »golubice planinarke«.

Krećemo nizbrdo, straha nema, samo oprez, mirna noga i mirna glava. Nakon silaska gledaju nas neki planinari pitajući se odakle dolazimo. Ne vjeruju da stižemo s vrha, ali svojim propuštanjem na stazi iskazuju nam veliko poštovanje. U 13 smo sati u domu. Sve je ostalo »pjesma«. Put završavamo u 17 sati, nakon ukupno 15 sati napornog hodanja, što je zapravo ništa naspram zadovoljstva na našim licima. Ne može se to opisati, to se može samo doživjeti. Uspomena na Mont Blanc ostat će trajno zabilježena duboko u nama.

Planinarski susreti – ugodni i oni drugi

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Kada se planinar približi stotoj godini života, naravno da više ne može stjecati nova planinarska iskustva, ali može čitatelju ponuditi svoje uspomene, uz uvjet da nisu – dosadne! Dakle, nikako po uobičajenoj šablوني: išli smo gore pa lijevo ili desno, u domu smo dobro ili loše jeli, vratili smo se umorni, ali opet ćemo ići. Ma, koga to zanima! Moja će tema biti zanimljivi ljudi koje sam susretao i kako sam ih doživljavao, a započet ću s urednicima ovoga časopisa.

Rat s predsjednikom HPD-a dr. Cividinijem

Prije gotovo devedeset godina, vjerovali ili ne, ozbiljno sam se zaratio s tadašnjim predsjednikom HPD-a i urednikom Hrvatskog planinara (dalje: HP). Bio je to prof. Ante Cividini (1881. – 1968.), koji se oko 1933. nastanio u Škrlevoj ulici, preko puta naše obiteljske kuće. Nisam siguran jesam li to bio ja ili netko iz moje klape koji je pračkom Cividiniju razbio prozor, no on se požalio mome

Ante Cividini

ŽELJKO POLJAK

Cividinijev hrast ujesen (Škrleva ulica u Zagrebu)

ocu, koji ga je vrlo poštovao kao uglednog člana Mačekove Seljačke stranke, a bio je i predsjednik HPD-a od 1935. do 1939. Da izbjegnem batine, popeo sam se na krov, kamo se moj otac nije usudio za mnom, i to je bio prvi ozbiljan uspon u mojem životu. Cividiniju se zamjerila i moja klapa, a kako je zapamtio samo mene, požalio se svom prijatelju, a mojem tadašnjem razredniku prof. Rikardu Krausu. Taj me je simpatizirao jer smo mu jednom kad je doma ležao zbog gripe donijeli cvijeće, ali ipak je u moju dačku knjižicu upisao, na pomalo duhovit način: »Kažnjava se ukorom razrednika zbog nošenja pračke bez dozvole«. Istina, nisam imao njegovu dozvolu. Tko zna, možda sam ja bio razlog što je Cividini u vrtu pod svojim prozorom posadio hrast koji je onemogućio da ga vidim sa svog prozora. Taj je hrast danas monumentalno stablo, jedan od

ljepših hrastova u Zagrebu, nadrastao je obje naše zgrade i ljeti im pravi ugodan hlad. Treba reći da je Cividini kao pisac i urednik preporodio HP i proširio njegove kulturne horizonte pa mi je bio uzorom kada sam postao urednik.

Strogi prof. Ivan Rengjeo – »krivac« što sam postao speleolog

Godine 1941. polazio sam peti razred klasične gimnazije u Križanićevoj ulici (danas bi to bio prvi razred srednje škole) i kako sam bio pubertetski nestašan, pretjerano sam uznemiravao kolegice Stanku Brolih i Vlastu Juranović koje su sjedile u klupi ispred moje, a tada nisu marile za nas »balavce« od 15 godina. Kad im je prekipjelo, požalile su se razredniku, no taj me je kao Pilat iz Biblije poslao na postupak ravnatelju. Bio je to opasno strogi prof. Ivan Rengjeo (1884. – 1962.). Prostrijelio me je pogledom i izrekao kaznu: »Nakon nastave imaš sjesti u knjižnicu i nakon tri sata referirat ćeš mi što si tamo pročitao!« I tako sam postao speleolog. Naime, u knjižnici sam našao komplet časopisa Hrvatski planinar i posebno me je zadivilo prvih osam godišta, lijepo uvezanih u dvije knjige sa zlatorezom na hrptu. Opazio sam da je naš ravnatelj tada bio urednik HP-a, pa sam lukavo izabrao da u ta tri

Ravnatelj klasične gimnazije i urednik Hrvatskog planinara Ivan Rengjeo

sata čitam nove brojeve njegovog HP-a. Pritom sam zapeo na speleološkim člancima dr. Josipa Poljaka, posebno o Veternici na Medvednici. Oni su me kao adolescenta toliko uzbudili da sam se spremio ravnatelju opširno referirati o toj špilji. Valjda nije imao vremena pa me je nakon prve dvije-tri rečenice otjerao kući, ali već sam sljedeće nedjelje s nekoliko kolega otišao u Veternicu. U

ZELJKO POLJAK

»Limun« u Veternici, snimljen uz osvjetljenje od elemenata iz požarne elektron-termitske bombe

nju se tada zbog malog ulaza ulazilo potrbuške, pa sam poslije kod kuće skoro zaradio batina jer sam se vratio blatan od glave do pete.

Ukratko, nakon nekoliko godina otišao sam jedne nedjelje u Veternicu sa svojom tadašnjom partnericom Verom Linke, što je zamalo završilo tragično. Htjela je da je fotografiram kod »limuna« na jezercu, a kako je u ono doba vladala nestašica magnezija za slikanje u mraku, upotrijebio sam elemente iz požarne elektron-termitske bombe koju sam sačuvao nakon jednog bombardiranja Zagreba. Pritom sam neoprezno ugasio karbidnu svjetiljku i nisam je više mogao upaliti jer su mi šibice pale u vodu. Verina baterija začas se potrošila i što sad? Vani je već bila noć i znali smo da toga dana nitko više neće ulaziti u špilju. Dakle, trebalo bi čekati do sljedeće nedjelje, kad će možda doći neki posjetitelj. Vera je dobila nešto što se tada nazivalo slomom živaca, a i ja sam bio deprimiran jer su naši životi bili u pitanju.

Slučajno su nas spasili speleolozi koji su ušli u špilju prije nas i na povratku nas povelili sa sobom. Posljedica: u špilje sam ubuduće ulazio samo dokle je izvana dopirala svjetlost, ali speleologiji sam ostao vjeran na taj način da sam oko pedeset godina bio lektor časopisa *Speleolog*. Slika Vere uz »limun« objavljena je poslije kao kuriozum u prvom hrvatskom udžbeniku speleologije.

Dužan sam spomenuti i što je poslije bilo sa spomenutim kolegicama Stankom i Vlastom. Na priloženoj slici vidi se kako kao studenti na Triglavu testiramo kreme za sunčanje, što je naručila jedna ustanova prije njihova stavljanja

Testiranje kreme za sunčanje na Triglavu

na tržište. Još nešto zanimljivoga! Školska knjižnica stradala je 1942. kad je našu školu zauzela njemačka vojska, a dvadesetak godina poslije otkupio sam od jednog planinara spomenutih osam godišta HP-a, koja se danas nalaze u knjižnici HPS-a.

A sada nekoliko riječi o urednicima prije Cividinija.

Prezimenjaka dr. Josipa Poljaka ipak nikada nisam sreo

Dakako, kad sam 1959. postao urednikom HP-a (HP je za vrijeme druge Jugoslavije morao promijeniti ime u *Naše planine*), želio sam upoznati svog prezimenjaka dr. Poljaka (1882. – 1962.), k tome speleologa i dugogodišnjeg urednika HP-a (od 1914. do 1929., s ratnim prekidom). No, pomalo sam imao tremu: o čemu ja amater mogu razgovarati s vrhunskim profesionalcem i direktorom Geološko-paleontološkog muzeja? I tako sam s njim imao samo jedan jedini »susret«: bio sam izaslanik Planinarskog saveza na njegovom sprovodu na Mirogoju. No zbog istog prezimena koje imamo bilo je raznih nesporazuma. Budući da smo i on i ja bili urednici HP-a, da smo obojica

Josip Poljak na Durmitoru 1933.

EUGEN KUMIČIĆ

napisali knjigu o Velebitu i obojica bili speleolozi, događalo se da su se neki planinari čudili kako sam mogao tako mlad 1929. napisati vodič po Velebitu (rođen sam 1926.). Drugi su mi se pak znali pohvaliti: »Poznavao sam vašega pokojnog oca, bio je to planinarski velikan«. I tako sam nezasluzeno dobivao komplimente.

Prof. dr. Fran Kušan također nedostižna veličina

Cividinija je naslijedio kao urednik HP-a naš znameniti botaničar dr. Fran Kušan (1902. – 1972.), profesor botanike na Farmaceutskom fakultetu u Zagrebu i urednik HP-a od 1935. do 1939. Kako ga se poslije rata nije više vidjelo među planinarima, nisam ga imao prilike upoznati, ali sam preko činovnice koja je radila na mojoj klinici upoznao njenog supruga, a Kušanovog učenika, dr. Borisa Vrtara. Od njega sam saznao da je prof. Kušan osnovao čak tri botanička vrta, od toga dva planinska, jedan pod Tomislavovim domom na Sljemenu, a drugi pod domom na Zavižanu u Velebitu. Kustos prvoga bio je upravo dr. Vrtar.

Fran Kušan

Fran Kušan sa suradnicima u Velebitskom botaničkom vrtu

I kad sam već zaboravio na Kušana, jedanput sam na ulazu u Velebitski botanički vrt susreo kolegicu iz gimnazije i poslije sa studija medicine, Marinku Kamenarović. Doznao sam da se odrekla medicine jer nije podnosila vježbe na leševima i da je nakon toga završila studij botanike. Bila je u društvu jednog čovjeka s naprtnjačom i drugoga s lopatom te mi ih predstavila: prvi je bio dr. Stjepan Bertović, a onaj s lopatom prof. Kušan. Ukratko, sve troje postali su nakon toga suradnici HP-a.

Prof. Kušan u nastavcima je opisao velebitsku floru i osim toga u mojoj knjizi »Velebit« poglavlje o velebitskom bilju. Poslije smo obojica složno djelovali kao članovi Republičkog savjeta za zaštitu prirode i on me je podržavao kad sam upozoravao da su najveća opasnost za naše nacionalne parkove njihove direkcije jer potajno sijeku šume radi osobnih dohodaka svog osoblja. Zbog toga sam jedanput završio i na sudu. To se doznalo i u svijetu pa sam jedini u Hrvatskoj dobio orden »Sport and Environment«. Uručio mi ga je 1993. na svečan način predsjednik Međunarodnoga olimpijskog odbora markiz Samaranch, s obrazloženjem da sam među sportašima najviše pridonio zaštiti prirode u svojoj zemlji.

Prof. dr. Vladimir Blašković, otac Naših planina

Godine 1945. u novoj su državi raspuštena sva planinarska društva i oduzeta im je imovina, pa tako i HPD-u, a s njim se ugasio i Hrvatski planinar. Slučajno je novi direktor gimnazije u kojoj sam maturirao opet postao jedan istaknuti planinarski organizator i pisac, dr. Vladimir Blašković (1901. – 1990.). Čim je 1948. planinarima opet dopušteno samostalno organiziranje, on je nagovorio HPD-ovog nasljednika, Planinarski savez Hrvatske, na ponovno izdavanje časopisa. U tome je i uspio, jer je u novoj državi stekao ugled ilegalnim radom za vrijeme NDH. Tada mu je život spasio sin pokojnog »oca planinarstva u Dalmaciji« prof. Umberta Giromette, koji je bio na visokom položaju u policiji. Umjesto u Jasenovac, poslao ga je »za kaznu« kao profesora u gimnaziju u Banju Luku.

Prof. Blašković nije mogao sam preuzeti uredništvo jer je bio jako opterećen nastavničkom karijerom (izabran je i za profesora Ekonomskog fakulteta), ali do kraja života ostao je suradnik i mentor obnovljenog časopisa. I meni je kao uredniku tog časopisa bio mentor do kraja života. Učio nas je da ne treba slušati direktivu Vladka Mačeka iz Pariza da u novoj državi treba apstinirati šutnjom, nego, naprotiv, da se treba prilagoditi novoj vlasti ako svom narodu želimo dobro. Tako je npr. po njegovom savjetu HP promijenio ime u Naše planine (dalje: NP).

Vladimir Blašković

Blašković je bio toliko umješan da za vrijeme sloma Hrvatskog proljeća nije proganjan makar je bio gospodarski tajnik Matice hrvatske. Taj zaboravljeni velikan hrvatskog planinarstva zaslužuje biti predstavljen posebnim člankom u nekom sljedećem broju.

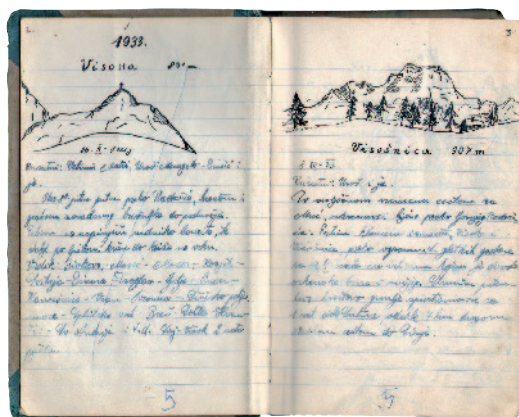
Petar Lučić Roki izdržao kao urednik deset godina

Blašković je 1949. predložio za urednika NP-a Petra Lučića Rokija (1916. – 1990.), alpinista porijeklom iz Splita, po zanimanju šefa računovodstva Veterinarskog fakulteta u Zagrebu. Lučić je 1949. izabran za urednika i uz Blaškovićevu je pomoć prebrodio ne samo početne teškoće, nego je kao urednik izdržao punih deset godina (1949. – 1958.), što nije bilo malo jer je tada urednički posao bio vrlo naporan. Dovoljno je reći da je za svaki broj časopisa trebalo ići u tiskaru po četiri-pet puta, dok danas sve možete obaviti kod kuće uz računalo.

S Perom, kako smo ga od milja zvali, ubrzo sam se kao alpinist prijateljio i postao mu marljiv

Pero Lučić Roki

Planinarski dnevnik Pere Lučića Rokija

suradnik, pa sam mu pisao i naručene tekstove, kada je zatrebalo. Osobito smo bili složni kad se pojavio otpor njegovom prijedlogu da se zagrebački alpinisti raštrkani po odsjecima društava objedine u novom društvu kao »stručnoj alpinističkoj debatnoj tribini za članove zagrebačkih alpinističkih odsjeka«. Sporani je bio predloženi naziv Alpinistički klub, zbog čega je na osnivačku skupštinu 1959. došao čak izaslanik Planinarskog saveza Jugoslavije iz Beograda da to spriječi jer je tada imenica 'klub' bila politički nepoćudna.

Pomogao sam Peri prijedlogom koji je izazvao smijeh u dvorani: »Ako se neko društvo smije zvati PD Željezničar ili PD Grafičar, onda ćemo i mi svojemu također dati obavezni PD pa ga nazvati PD Alpinistički klub. Taj je prijedlog prihvaćen i Pero je bio izabran za predsjednika. Klub se nažalost nakon dvije godine ugasio, uglavnom zbog alpinističke ljubomore.

Lučić nije bio previše sklon pisanju, ali odlikovao se komunikativnošću i kao izvanredan predavač, koji je u ono doba briljirao svojim dijapozitivima. Kada se Pero nakon deset godina umorio i zahvalio na dužnosti urednika, naslijedio sam ga sljedeće 42 godine, no to je već druga tema. Reći ću još samo to da sam 2000., u svojoj 75. godini, predložio za svog nasljednika marljivog suradnika Alana Čaplara, studenta od 22 godine. To je izazvalo nemalo čuđenje u Planinarskom savezu i pitanje hoće li biti dovoljno sposoban i izdržljiv da ne posustane za godinu-dvije. Ne samo da je dosad izdržao već 22 godine, nego je napisao 30-ak knjiga, a zahvaljujući stečenim stručnim kvalifikacijama i angažmanu, sada je i profesionalni tajnik Hrvatskoga planinarskog saveza.

U idućem broju: *Velebitski susreti.*

Željko Poljak i Alan Čaplar – zajedno 64 godine uredničkog staža u Hrvatskom planinaru

pripremio: **Vjekoslav Kramberger**, Požega

Značke Planinarskog društva Grafičar iz Zagreba

Planinarsko društvo Grafičar iz Zagreba, ostavilo je u svojoj prošlosti vrlo zanimljiv opus značaka. Značke ovog društva svakako su dio svake starije i novije kolekcije planinarskih značaka. Karakterizira ih vrlo upadljiv znak društva i poveće dimenzije značaka, što privlači svakog »značkara«.

PD Grafičar osnovan je 1950. u Zagrebu. Osnovali su ga djelatnici grafičke struke, no vrlo brzo društvu su se pridružili planinari raznih struka i životne dobi. Osnovane su razne sekcije, od kojih se u ranom razdoblju istaknula alpinistička. Među njezinim članovima nailazimo na poznata imena hrvatskog predratnog alpinizma, primjerice Slavka Brezovačkog i druge.

Od aktivnosti iz tih ranih godina ističe se uređenje skloništa u mjestu Vrata, između Lokava i Ponikava, u Gorskom kotaru (1951.). No, članovi Grafičara svoje planinarske aktivnosti najviše usmjeravaju prema Medvednici i već 1952. započinjnu s gradnjom planinarskog doma na Malom Sljemenu. Dom je otvoren 1954., a nalazi se na uzvisini Rudarsko sedlo, u blizini Sljemenske ceste. Svojom prepoznatljivom vizurom to je jedan od najslikovitijih

Stari žigovi planinarskog doma Grafičar

planinarskih domova u Hrvatskoj. Dom je danas vrlo popularno planinarsko i gastro odredište.

Ono što PD Grafičar čini posebnim društvom je neobična sekcija koja djeluje od kasnih osamdesetih godina 20. stoljeća pod imenom »Diletantsko kazalište Pentravci«. To je zapravo kazališna amaterska skupina sastavljena od članova društva, koji

Planinarski dom Grafičar na Medvednici (804 m) na staroj razglednici iz vremena kada su nastajale značke društva.

Manje (starije) značke PD-a Grafičar

Velike (novije) značke PD-a Grafičar

svoje predstave izvode najčešće u Centru za kulturu Trešnjevka. Gostovali su na pozornicama diljem Hrvatske te na raznim smotrama kazališnih amaterskih skupina.

Prva značka društva (13 mm) nastala je vjerojatno već pedesetih godina, kada u Kasunovoj radionici u Zagrebu nastaju mnoge emajlirane značke planinarskih društava. Vidljive su razlike u bojama na detaljima logotipa, razlikuje se i obrada slova G (kod nekih je slovo G otvoreno), a sve je to vjerojatno uvjetovano većim serijama i narudžbama ove stare značke. Druga manja značka društva (15 mm) nastala je kasnije, tijekom sedamdesetih ili ranih osamdesetih i izradom je karakteristična za to vrijeme. Značka je bojana i osmoljena. Nastala je u radionici Mataušić u Zagrebu. Obrt za izradu značaka i medalja u Andrijevićevoj

ulici u Zagrebu, držao je Vladimir Mataušić, otac Damira Mataušića, danas jednog od najvećih domaćih medaljera.

Godine 1975. društvo je proslavilo 25. obljetnicu i tada izdalo prvu veliku emajliranu značku. Poznata je u dvije verzije kopčanja – na iglu i na sigurnosnicu, a vidljiva je razlika u boji neba. Pet godina kasnije, 1980. godine, društvo je slavilo 30. obljetnicu, značka je istog izgleda, no proizvođač je drugi. Kasnije, vjerojatno povodom neke naredne obljetnice društva, nastala je vrlo luksuzna značka na vijak. Izrađena je u Ikomu u Zagrebu, emajlirana je kao i prethodne, ali ju ističe pozlata. Sve značke većeg formata dimenzija su 31 mm. Na značkama vidimo stari znak PD-a Grafičar, dok je današnji znatno izmijenjen.

ALAN ČAPLAR

Planinarski dom Grafičar na Sljemenu

20. obljetnica Speleološkog kluba Ozren Lukić

Speleološki klub Ozren Lukić (SKOL) ove godine obilježava dvije obljetnice: 20 godina od osnutka kluba i 30 godina od pogibije Ozrena Lukića, čije ime ponosno nosi.

Započnimo pričom o Luki. Ozren Lukić – Luka, rođeni Zagrepčanin (1965.), već je s 15 godina pokazao zanimanje za bavljenje speleologijom. Naziv pripravnika, a kasnije i speleologa stekao je u Speleološkom odsjeku HPD-a Željezničar, gdje je kasnije obnašao dužnosti oružara, arhivara i pročelnika. Svoje je školovanje također isprepleo zanimanjem prema speleologiji pa je tako 1990. diplomirao geologiju na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu u Zagrebu s temom »Geologija i gena speleoloških objekata područja Nacionalnog parka Krka«.

Najznačajnije crte njegove osobnosti bile su izuzetna upornost i marljivost. Zahvaljujući tome, 1991. primljen je na rad u Institutu za geološka istraživanja, gdje dobiva priliku iskoristiti sva ranije stečena znanja i vještine. Sudjelujući u petstotinjak speleoloških

istraživanja, hrvatskoj je speleologiji dao izuzetan doprinos, a obišao je gotovo sve velike speleološke objekte u Republici Hrvatskoj. Svoja znanja i iskustva nesebično je prenosio na mlađe članove, sudjelujući u

Članovi ekspedicije Srednji Velebit 2019.

radu mnogobrojnih speleoloških škola, organizirajući tečajeve, seminare, kongrese te predavanja iz speleologije. Osim toga, bio je speleoronilac i član Gorske službe spašavanja te je pohađao instruktorski tečaj, no prerana smrt spriječila ga je da stekne naziv speleolog instruktora. Prije 30 godina kao dobrovoljac i časnik Planinske satnije Velebit poginuo je braneći svoju domovinu 14. srpnja 1992. na području Malovanskog jezera. U čast ovom vrsnom i neumornom speleologu najdublja jama u Hrvatskoj nazvana je Lukina jama.

Da bismo istaknuli Lukin rad i utjecaj u hrvatskoj speleologiji, SKOL je organizirao niz aktivnosti povodom 30. obljetnice njegove pogibije. Započelo je predstavljanjem spomen ploče Ozrenu Lukiću na Hrvatskom geološkom institutu, zatim je u prostorijama HGSS Stanice Zagreb predstavljena izložba o njegovu životu i radu i održan niz prigodnih predavanja. Obljetnica je zaokružena zajedničkim usponom članova kluba i Lukinih prijatelja te polaganjem vijenca na mjestu pogibije.

Priča o Speleološkom klubu Ozren Lukić započela je 16. prosinca 2002. kada se na poticaj studenata Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta otprije zainteresiranih za speleologiju na samom fakultetu osniva Speleološki klub Ozren Lukić. Inspirirani njegovim djelovanjem, a posebno entuzijazmom i predanošću u povezivanju speleoloških i geoloških istraživanja, klub je nazvan njegovim imenom i prenosi dio Lukine energije na svoje članove.

Do 2013. klub raste i djeluje kao studentska udruga, zatim mijenja statut i postaje neprofitna udruga građana. Shodno tome, najbrojniji članovi jesu sadašnji i bivši studenti geologije, rudarstva i naftnog rudarstva, no klub okuplja i članove i članice drugih struka. Trenutno SKOL ima pedesetak članova okupljenih oko istih ciljeva, a to su speleološka, geološka i hidrogeološka istraživanja, zaštita hrvatskog krša te edukacija i osposobljavanje novog kadra. S ponosom možemo istaknuti da je dio članova kluba obranio svoje završne i diplomске radove na teme povezane sa speleološkim istraživanjima. Od samih početaka SKOL ima veliku potporu Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta, čija se podrška za provođenje projekata, ekspedicija i znanstvenih istraživanja održala do danas. U 20 godina djelovanja Klub je samostalno ili u suradnji s drugim speleološkim udrugama i odsjecima organizirao 18 speleoloških ekspedicija. Najznačajnija područja istraživanja bili su Brač, okolica Slunja i Špehara te srednji Velebit. Upravo na širem području srednjeg Velebita posljednjih godina klub aktivno provodi sustavna speleološka istraživanja. Godine 2014. SKOL je organizirao i izveo manju ekspediciju na sjeveru Albanije.

VEDRAN SUDAR

Istraživanje jame Snjeguljac 2016.

Članovi Kluba sudjelovali su u istraživanju gotovo svih većih speleoloških objekata u Hrvatskoj (Lukina jama, jamski sustav Velebita, jamski sustav Crnopac, Munižaba, Jama kod Rašpora, ponor Pepelarica, Slovačka jama, jama Nedam, Meduza, jama Olimp...). U novije vrijeme članovi Kluba provode istraživanja na području Vrbovskog, Hrvatskog primorja te na otocima Cresu i Pagu.

Od provedenih projekata valja istaknuti edukacije za mlade kao što su »Škola krša na Sunjčici« i »Mala škola speleologije«, zatim geološko-speleološka istraživanja špilje u kamenolomu Tounj radi zaštite objekta u suradnji s JU Natura viva s kojom se surađivalo i na projektu »Značajni krajobraz Klek«, gdje su članovi kluba postavili edukativne ploče na temu geologije i speleologije.

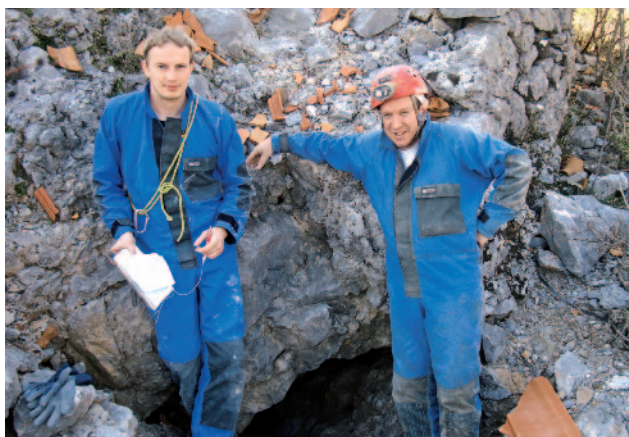
SKOL je svojedobno izdavao i stručno-popularni časopis »Speleosfera«. Izdana su četiri broja (2004. – 2008.). Časopis je studentima služio kao glasilo kluba,

ali i mogućnost za publikaciju stručnih članaka i istraživačkih radova na temu geologije i speleologije.

Kako bi Klub nastavio rasti, aktivni članovi svoje stečeno znanje i iskustvo prenose na polaznike speleoloških škola po programu HPS-a. Tako je do sada održano 14 speleoloških škola, a iz njih su proizašla ukupno 94 speleološka pripravnika. Od osnutka Kluba do danas, 11 članova steklo je naziv speleolog dok jedan član nosi naziv instruktor speleologije.

Osim aktivnostima vezanim uz speleologiju, brojni članovi Kluba bave se i planinarenjem, skijaškim, penjanjem, biciklizmom te trčanjem. Ostvareni su brojni zimski usponi u Alpama, a svakako treba istaknuti i penjanje jednog člana na slavnoj stijeni El Capitan u NP-u Yosemite u SAD-u.

SKOL je član Hrvatskog planinarskog saveza (HPS), a time i Komisije za speleologiju HPS-a, kao i Zagrebačkog speleološkog saveza (ZSS) i Zagrebačke zajednice tehničke kulture. Brojni članovi Kluba danas su članovi Hrvatske gorske službe spašavanja, kao i specijalističkih postrojba za spašavanje iz ruševina Civilne zaštite Grada Zagreba. Budući da je zaštita krša jedan od glavnih motiva kluba, SKOL se odmah priključio inicijativi ZSS-a Čisto podzemlje. Cilj je inicijative zaustaviti bacanje otpada u

Pred špiljom Špela u Albaniji 2014.

podzemlje i educirati javnost o važnosti zaštite krškog područja i podzemnih voda. U tu svrhu naši članovi organizirali su nekoliko akcija čišćenja speleoloških objekata.

U 20 godina mnogi su ljudi prošli Klubom, stekli nova znanja, vještine, prijateljstva, razvijali ljubav prema speleologiji, ulagali svoje vrijeme i trud. I Klub i ljudi pri tome su rasli, a tome nije kraj, tek nam je 20, ono najbolje tek slijedi.

Paula Šimunčić

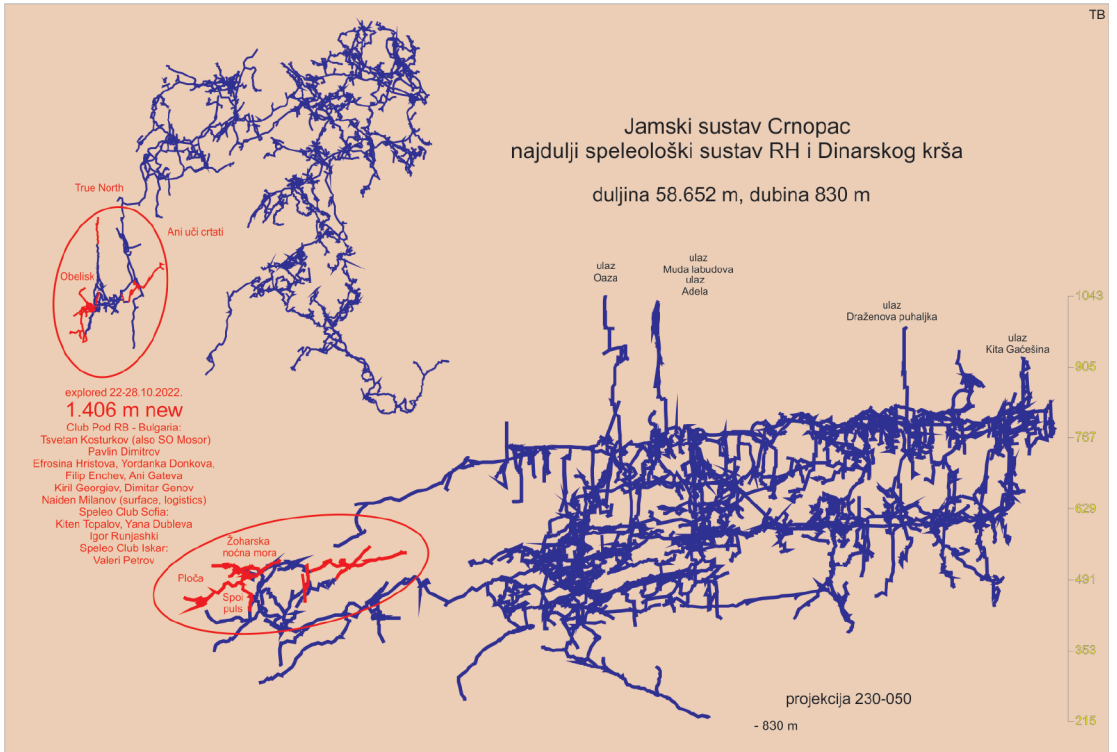
Speleološka istraživanja u Jamskom sustavu Crnopac i jami Duša u 2022.

Nakon 13 istraživanja u 2021. godini, Jamski sustav Crnopac dosegao je duljinu od 55.520 metara. U sustav je kroz jamu Oazu u svibnju 2022. ušla skupina speleologa iz SO HPD-a Željezničar, SO PDS-a Velebit i SU Estavela, i na svoju radost, u nastavku Messijevih suza pronašla golem fosilni kanal Megaljenjivac koji se postupno spušta u jugozapadnom smjeru. Druga ekipa dovršila je tada jedan manji penj u Tatuinu, povezujući ga s dnom Zagorske vertikale.

Početkom srpnja u Jamski sustav Crnopac ušlo je čak 14 članova bugarskog PodRB-a. Prošli su priječenjem put do kanala iznad Masnog jezera. Ispenjan je nastavak Stone Agea do male vertikale iz koje se ulazi u dosad neistražen prostor. Novi kanal dobio je ime Kamen slap. Najveće iznenađenje uslijedilo je nakon penjanja kraće vertikale iznad Pincher Ninje, gdje je pronađen splet kosih i horizontalnih kanala koji se prelaze preko Jaja (Teova dvorana) s upitnicima na obje strane, vodenom vertikalom koja bi mogla ići sve do Kanala Sv. Nikole i velikog upitnika na jugozapadnoj strani. Splet je dobio ime Marinova noćna mora (Ujas na Marin).

U kolovozu su kroz ulaz M. labudova ušli članovi SU Estavela i utvrdili da se najniži sifon spustio za dva metra (dubina -830 m), te su povezali »Ustrani« kanal s Liburnijom i krenuli s penjanjem dolaznih kanala u Liburniji i Avangardi. Jedan od njih spojen je na dolazni kanal (Razočaravajuća petlja). Čupabakra s dolaznim vodenim tokom i kosi fosilni kanal u Avangardi još mnogo obećavaju.

Krajem kolovoza su u jamski sustav Crnopac i u jamu Dušu ušli članovi HPK-a Sveti Mihovil, tragajući za spojem tih dvaju objekata. Ponovno su ušli kroz spoj u Draženovu pihaljku a kad se tu nije mogao ostvariti kontakt, opremili su vertikalnu prema Sivom rovu da bi konačno oko 14 sati ostvarili kontakt s ekipom u Duši zvukom bušilica i malom brodskom sirenom. Ekipe su cijelo vrijeme međusobno komunicirale CaveLinkom tako da su ostvarili kontakt između bivaka Ašova i Duše prethodnu večer, pa kasnije iz bivka u E-Šerihiji i u Dvoranici. Kao zgodan detalj poslužila je i informacija o potrošnji uređaja pri slanju poruka koja je također ukazivala na blizinu spoja.

Jamski sustav Crnopac u studenom 2022. (duljina 58.652 m). Autor: Teo Barišić

Mihovilci su ponovo ušli u JSC početkom rujna kad je nastavljeno s tehničkim penjanjem kanala iznad pretpostavljenog spoja. U istom su vikendu u sustav Crnopac kroz Oazu ušle dvije ekipe članova SO HPD-a Željezničar, koje su pronašle novi spoj između kanala u Mesijevim suzama te nastavak Megaljenjivca.

Krajem listopada Crnopac je ponovno istraživala bugarska ekipa od 13 speleologa. Nakon šest dana boravka našli su se kod ulaza s osmočlanom mješovitom kastavsko-šibenskom ekipom koja je u dvije skupine ulazila u JSC i jamu Dušu radi traganja za spojem dvaju objekata. Unatoč intenzivnom traganju u vidu tehničkog penjanja, kovanja, širenja prolaza, korištenja lavinskih detektora na dva oko 300 metara međusobno udaljena mjesta, i činjenici da se na jednom mjestu jasno čuje kuckanje kladivom u zidovima jame, spoj jama još nije pronađen. Slaganje bugarskih nacrti pokazalo je da su topografski snimili cijelih novih 1406 metara kanala u krajnjem jugozapadnom spletu kanala.

Ukupna duljina Jamskog sustava Crnopac sredinom studenog iznosi 58.652 m, tako da se sustav nalazi negdje na 62. mjestu na popisu najduljih svjetskih špilja i jama.

Od svibnja do kolovoza članovi HPK-a Sveti Mihovil nastavili su s istraživanjem jame Duša. Nakon što je 2021. završena s ukupno 2 kilometra novih kanala u toj jami, speleolozi su se usmjerili na uzlazne kanale iza Brenera da bi u pet istraživanja istražili ukupno 350 metara novih kanala. Slijedeći blago strujanje zraka popeli su se ukupno 170 m i stigli do prostora koji je svega desetak metara udaljen od ulaznih dijelova u

AIDA BARIŠIĆ

Uspostava kontakta Cavelinkom

jamu (Vitogora). U dijelu Refluksa proširen je otvor u vertikalu, gdje postoji mogućnost daljeg napredovanja, pa čak i spoja s Jamskim sustavom Crnopac. Drugi dio istraživanja usmjeren je na istočne uzlazne vertikalne kanale iznad dvorane Miriam, gdje je nekoliko kanala završilo u kamenim blokovima.

U travnju u jami Duša izvedena je završna vježba međunarodnog tečaja za voditelje speleospašavateljskih timova HGSS-a. Speleospašavatelji iz SAD-a, Mađarske, Grčke, Poljske i Hrvatske u tri su dana izvlačili nosila s kraja jame do izlaza. Bilo je vremena i za manje istraživanje u bivku u kojemu su negdje oko pola noći kopani plitki kanali da se izbjegne plavljenje bivka zbog iznenadnog dolaska vode. Spašavatelji su imali priliku i javiti se svojim prijateljima iz bivka putem CaveLinka. Jama Duša je sredinom studenog dosegla duljinu od 2781 metara.

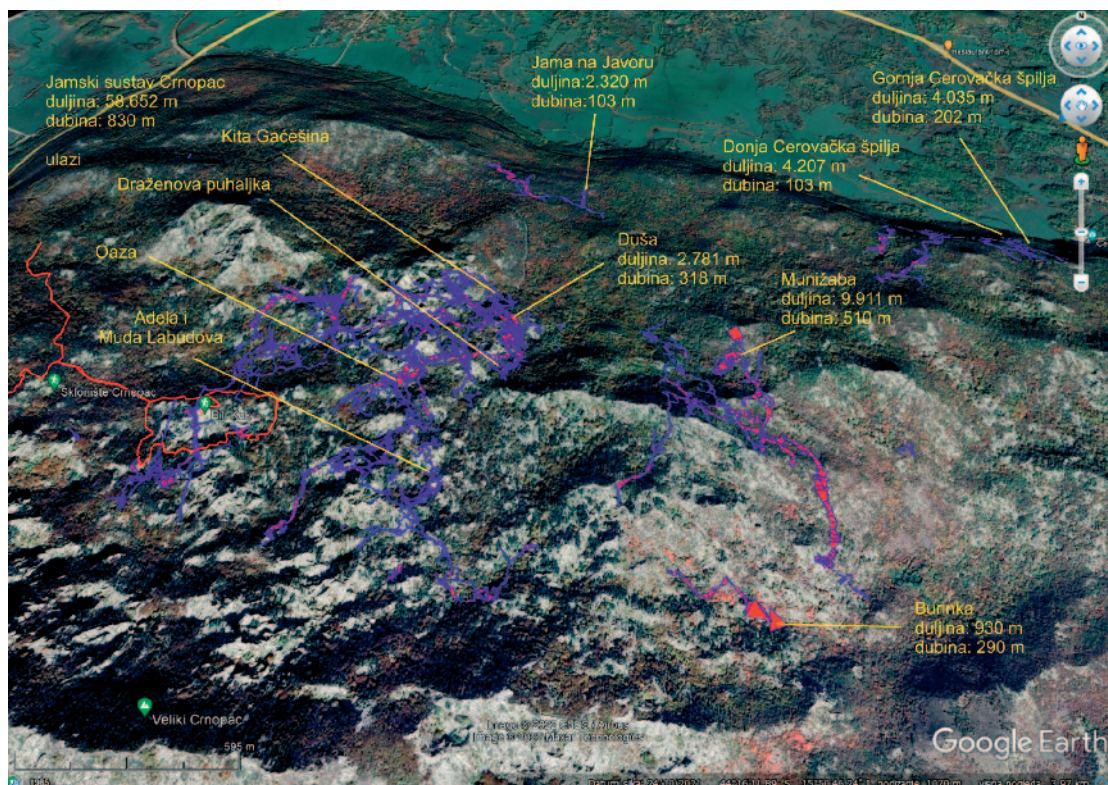
Višegodišnja speleološka istraživanja Crnopca predstavljena su u Časopisu Subterranea Croatica, predavanjem na 18. Speleološkom kongresu UIS-a u Savoie Technolacu u Francuskoj 24. – 31. srpnja 2022. (Teo i Aida Barišić), a zadnja istraživanja posterima i predavanjima na Godišnjem skupu hrvatskih speleologa u Samoboru 4. – 6. studenoga 2022.

Aida i Teo Barišić

TILIA MEDENICA

U jami Oaza

NARUČITE
PLANINARSKI KALENDAR
ZA 2023. GODINU!

KALENDAR HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

2023

50 godina Doma HPS-a u Zagrebu

Dana 16. prosinca 2022. navršava se točno 50 godina od otvorenja Doma Hrvatskog planinarskog saveza u Kozarčevoj ulici u Zagrebu. Adresa Kozarčeva 22 postala je s vremenom prepoznatljiv sinonim za sjedište naše krovne planinarske udruge i mjesto raznovrsnih planinarskih događanja.

Novogradnja u Kozarčevoj 22 kupljena je prema jednoglasnoj odluci Skupštine PSH od 25. travnja 1971. i odobrenju Glavnog odbora PSH-a 3. studenoga 1971. godine, za 115 milijuna tadašnjih dinara. Za kupnju kuće upotrijebljena su sredstva od odštete i prodaje u požaru stradalog Tomislavova doma na Sljemenu. Prvo je bio uređen uredski prostor na prvom katu, pa je Ured HPS-a na novoj adresi započeo s radom 6. ožujka 1972. Savez je do useljenja u kuću u Kozarčevoj koristio prostorije u strogom središtu Zagreba, u Gajevoj 2a. Te su prostorije 1972. bile prepustene na korištenje PD-u Runolist.

Prvo predavanje u novom Domu HPS-a održao je 7. prosinca 1972. Reinhold Messner. Bilo je to predavanje u njegovom usponu na Manaslu kroz jugozapadnu stijenu, koje je izveo ranije te godine.

Susret s Messnerom u domu HPS-a bio je izvorno zamišljen kao razgovor uz nekoliko pitanja i odgovora, no Messner je nadmašio ta očekivanja te je održao predavanje s kolor dijapozitivima.

Svečanost otvorenja Doma HPS-a održana samo nekoliko dana kasnije, 16. prosinca 1972., zabilježena je preglednim člankom na uvodnim stranicama Naših planina br. 1-2/1973. Dom je otvorio predsjednik Saveza Božidar Škerl, a okupljenima su se osim njega obratili delegat Planinske zveze Slovenije prof. Tine Orel, potpredsjednik PSBiH Josip Bači i tajnik PSJ-a Aleksandar Posteljnjak. Savez je uređenjem zgrade HPS-a 1972. tako osigurao odgovarajući prostor za sastanke i rad svojih dužnosnika, tijela, komisija i uredništva Hrvatskog planinara te za pohranu arhivske građe, knjiga i raznovrsne opreme. Značajno je istaknuti da je sve do 2019. u Domu HPS-a bilo i sjedište Hrvatske gorske službe spašavanja.

Dom HPS-a sastoji se od četiri etaže. U suterenu je garaža, u prizemlju su dvorana za sastanke, knjižnica, arhiv i dva spremišta, na prvom katu uredske

Dom HPS-a u vrijeme useljenja 1972.

RADOVAN ČEPELAK
ALAN ČAPLAR

Prvi ispit za stjecanje naziva speleolog u Domu HPS-a

Dom HPS-a 2004. godine

prostorije i skladište, a u potkrovlju poslovni prostor koji se tijekom proteklih pola stoljeća koristio za različite namjene. Pred zgradom su dva parkirna mjesta koja se koriste za službena vozila HPS-a.

Zanimljivo je da je zamisao o društvenom domu u Zagrebu stara točno stotinu godina. Prema knjizi zapisnika HPD (str. 91), tajnik Zlatko Prebeg još je na sjednici Upravnog odbora HPD-a 23. veljače 1922. predložio osnivanje Hrvatskog planinarskog muzeja, a 2. studenoga povjereno mu je da provede sabirnu akciju za izgradnju »Hrvatskog planinarskog doma i

muzeja«. Dana 14. prosinca 1922. arhitekti Freudenreich i Deutsch predstavili su skicu objekta, a na osnovi odluke Glavne skupštine HPD izabran je 26. lipnja 1924. odbor za gradnju »Hrvatskog planinarskog doma i muzeja« (HP 1925, 123). Već iste godine sakupljeno je u tu svrhu 50.000 dinara od čega je kraljevska uprava doturala 15.000 dinara. Godine 1928. je »Sekcija za gradnju doma i muzeja« imala 100.000 dinara (HP 1928, 142). Dom u Zagrebu tada nije sagrađen jer su sredstva iskorištena za drugi Tomislavov dom nakon požara prvoga Tomislavova doma 1934. godine. Alan Čaplar

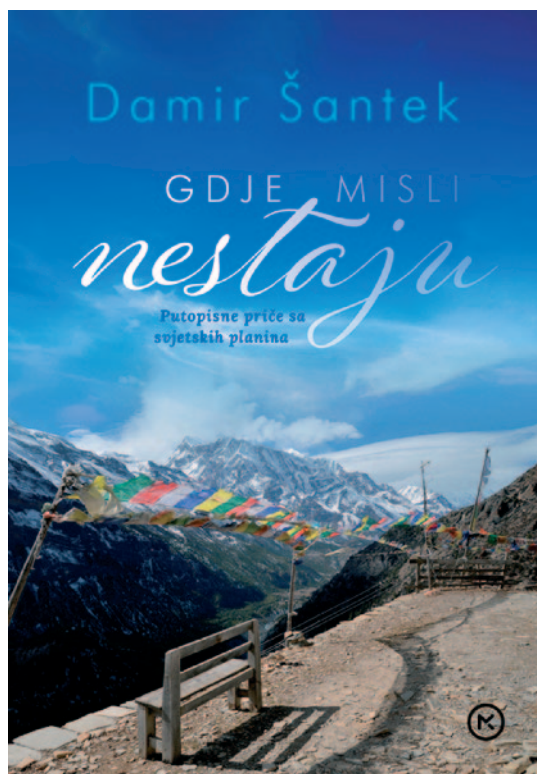
ALAN ČAPLAR

Velika dvorana za sastanke u prizemlju Doma HPS-a

Damir Šantek: Gdje misli nestaju

U Zagrebu je, u nakladi izdavača Mozaik knjiga d.o.o., u listopadu objavljena atraktivna planinarska i putopisna knjiga istaknutoga planinarskog putopisca Damira Šanteka. Knjiga ima 368 stranica, a sadrži zapise s njegovih planinarskih i penjačkih putovanja po cijelom svijetu, s obiljem praktičnih uputa za sve one koji žele posredno ili neposredno upoznati daleke i bliske planine širom planeta. Knjiga sadrži 34 putopisa kojima se predstavljaju ljepote manje dostupnih dijelova Srednje i Južne Amerike, Afrike, Azije i Europe, a dva su teksta posvećena zanimljivostima Hrvatske. Knjiga je bogato ilustrirana fotografijama u boji i atraktivno grafički uobličena. Predgovor pod naslovom »Iskustvo uspinjanja« napisao je poznati književnik Zoran Ferić.

Šantekova planinarska i putopisna knjiga vrijedan je iskorak i doprinos upoznavanju čarobnoga svijeta visokih i dalekih planina u udaljenim krajevima našeg planeta. U njoj su na izvanredan način objedinjena planinarska i putopisna zapažanja s dalekih putovanja te pričama »iz prve ruke« prenesena razna praktična iskustva. Riječju i slikom knjiga živo i neposredno predstavlja kulturnu i prirodnu baštinu dalekih, a planinarskom i penjačkom srcu ipak dragih i zanimljivih kutaka svijeta, potvrđujući time da je planinarstvo sastavni dio kulture, a ne besciljno penjanje na vrhove s kojih planinar ionako ubrzo mora sići. Zato ovu knjigu ne treba čitati samo kao zanimljivo putopisno štivo, već ponajprije treba uživati u autorovoj neposrednosti i iskrenosti, a posebno u načinu na koji s neskrivenim užitkom opisuje ono što vidi. Nema sumnje da će zahvaljujući izvrsnim fotografijama i

zanimljivom tekstu daleke i visoke planine koje su oduševile i nadahnule autora razveseliti i očarati svakoga ljubitelja planina kojemu taj planinarsko-publicistički dragulj dospije u ruke.

Damir Šantek dobro je poznat čitateljima Hrvatskog planinara po svojim brojnim člancima koji su u njemu objavljeni. Šantek je od 2016. i član Uredničkog odbora HP-a, a od 2019. pročelnik Komisije za promidžbu i izdavačku djelatnost HPS-a. Osim u HP-u, objavljuje i u Planinskom vestniku, Scubalifeu i Outdoorsu, a prije u Studentskom listu, Valu, Rivalu, Rukopisima, Fanzinu, Četvrtom oktobru, Oku, Heroinu, Zapadu, Svijetu i raznim stručnim časopisima. Sudjelovao je i osvajao nagrade na brojnim fotonatječajima, uključujući natječaje National Geographica Hrvatska i Österreichischer Alpenvereina. Za sobom ima iskustvo pjevanja u nekoliko rock-sastava, uključujući Grafite i Gloriju II, s kojom je kao autor tekstova i pjevač 1987. izdao EP (extended play). Bavi se također tenisom i ronjenjem. Planinario je i ronio po svim kontinentima osim Australije.

Knjiga »Gdje misli nestaju« može se po cijeni od 149,94 kn / 19,90 € nabaviti u svim knjižarama Mozaika knjiga te u drugim bolje opremljenim knjižarama.

Alan Čaplar

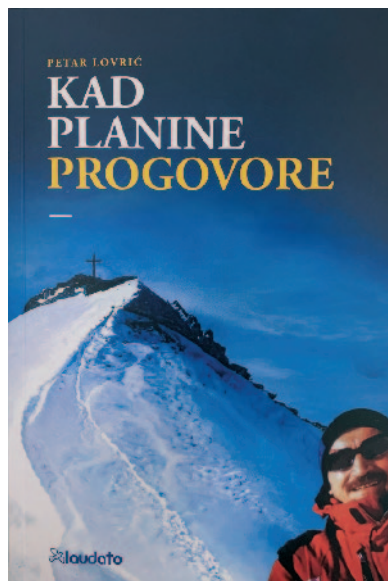
Damir Šantek

Petar Lovrić: Kad planine progovore

U Zagrebu je u listopadu tiskana knjiga planinarski zanimljivog naslova i sadržaja »Kad planine progovore«. Izdavač je nakladnička kuća Laudato, knjiga ima 306 stranica, a prodaje se po cijeni od 135 kuna (17,98 €), e-mail adresa: prodaja.zg@laudato.hr.

Autor je diplomirani ekonomist, planinar, putopisac, alpinist i gorski spašavatelj podrijetlom iz Rame u BiH. Dosad je objavio knjige »Svetim tragom: osam stotina kilometara iznad Pireneja« i »Od Rame do Himalaje«. Cijeli se život bavi planinarenjem i alpinizmom: Grossglockner, Matterhorn, skandinavske planine, kanadske Rocky Mountains, Aljaska, Ande, Aconcagua, Kilimanjaro, krov Japana Fuji, Himalaja i najjužnije naseljeno mjesto prije Antarktike, Ushuaia. Jedan je od rijetkih Hrvata koji se u 75. godini života penjao na Himalaju. Baveći se planinarenjem i humanitarnim radom, ne posustaje ni danas.

prof. dr. Željko Poljak

IN MEMORIAM

Alojz Kranjec (1941. – 2022.)

Ova godina donijela je veliku tugu i prazninu u srca mnogih planinara, jer nas je zauvijek napustio Alojz Kranjec. Alojz, ili kako smo ga svi od milja zvali, Lojzek, rodio se u selu Gotalovcu, u općini Budinščina 8. prosinca 1941. Budući da se Gotalovec nalazi na južnim padinama Ivanščice, nije ni čudno da su mu planine i planinarstvo bili u srcu.

Osnovnu školu završio je 1956. u Novom Marofu. Godine 1959. u Konjščini završava Srednju školu u privredi metalske struke, a 1963. i Srednju tehničku školu u Varaždinu, gdje je stekao zvanje strojarskog tehničara. Nakon toga upisuje Višu zrakoplovnu školu gdje 1978. stječe zvanje inženjera strojarstva. Godine 1962. zapošljava se u TPK d.d., u pogonu u Konjščini, a nakon toga u HEP-u d.d. Radio je u KTE Jertovec kao vodeći inženjer pripreme.

Jedan je od osnivača HPD-a Gradina u Konjščini, u kojoj je 30 godina obavljao dužnost tajnika. Bio je član Izvršnog odbora HPS-a, član Izvršnog odbora Međudruštvenog savjeta ZPP-a, a od 1990. do 1994. i njegov predsjednik. Sudjelovao je u izgradnji planinarskog doma Grebengrad te u obnovi Rossijevog

skloništa na Velebitu i planinarskog doma u Jablancu. Obišao je sve hrvatske planine, popeo se mnoge vrhove u Sloveniji, Grossglockner i Olimp. Za svoj doprinos planinarstvu nagrađen je brončanim, srebrenim i zlatnim znakom kao i plaketom HPS-a.

Alojz Kranjec iza sebe ostavio je brojne doprinose hrvatskom planinarstvu i svojem društvu, no zasigurno najveća je ona da je bio istinski zaljubljenik u planine, koji je svoju ljubav prema njima, punog srca, prenosio na mlade naraštaje. Uvijek

je rado prihvaćao pitanja nas, tada mladih planinara, željnih osvajanja dalekih i visokih vrhova, i »opremao« nas za put mnogim korisnim savjetima i iskustvima. Za to mu želimo reći najveće »Hvala!«, jer bez njega bi planinarstvo u Konjščini ostalo mnogo siromašnije, siromašnije za brojne planinarske pohode i ture, te za brojne ljude koji žive planinarstvo, te ga i dalje prenose mladim naraštajima.

Dragi Lojzek, sigurni smo da si tamo negdje iznad oblaka našao neke nove planine po kojima se penješ, i s kojih paziš na članove svoje Gradine, na svakom našem planinarskom koraku.

Tomislav Zrinski

Na Glavnoj skupštini UIAA dodijeljena nagrada predsjedniku HPS-a

U subotu 29. listopada 2022. u Banffu u Kanadi održana je sjednica Glavne skupštine UIAA, krovne međunarodne planinarske asocijacije za planinarstvo i penjanje. Skupština je ove godine ponovno održana uživo, nakon dvije sjednice održane u formi telekonferencija zbog epidemioloških okolnosti. Domaćin Skupštine je Kanadski planinarski savez.

Skupštinu je otvorio i vodio predsjednik UIAA Kanadanin Peter Muir. Na sjednici su podnesena i raspravljena programska i financijska izvješća te izvješća o radu tijela i komisija UIAA te su provedena glasanja o prijedlozima odluka po svim točkama dnevnog reda. Usvojeni plan aktivnosti obuhvaća niz akcija stručnih komisija te kalendar natjecanja u lednom penjanju. Posebna pažnja u radu UIAA posvećuje se temama zaštite prirode te je i ove godine svečano dodijeljena nagrada UIAA za zaštitu planinske prirode. Nagradu je primio Asociación 7a Escalada iz Perua za program očuvanja penjačkih parkova u Peruu. U izbornom dijelu Skupštine predstavili su se novi kandidati za članove tijela UIAA a potom su provedeni izbori. U sklopu skupštine održan je i poseban forum o klimatskim promjenama.

Darko Berljak kao predstavnik HPS-a na Skupštini UIAA u Matsumotu u Japanu 1992.

Na svečanom dijelu Skupštine predsjednik UIAA Peter Muir posebno je istaknuo dugogodišnji doprinos hrvatskog predstavnika u UIAA, predsjednika Hrvatskog planinarskog saveza Darka Berljaka te mu svečano uručio posebnu nagradu za 30 godina sudjelovanja u radu UIAA. U obrazloženju dodijeljenog priznanja naglašeno je da Darko Berljak predstavlja Hrvatsku u radu UIAA od Skupštine u Matsumotu

Predsjednik UIAA Peter Muir uručuje posebno priznanje UIAA predsjedniku HPS-a Darku Berljaku

Sudionici Glavne skupštine UIAA u Banffu (Kanada)

(Japan) 1992. te da je po tome jedan od najdužovječnijih predstavnika u UIAA. Istaknuto je također njegovo dugotrajno aktivno djelovanje na odgovornim dužnostima u Hrvatskom planinarskom savezu i Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja, kao i postignuća hrvatskih alpinističkih ekspedicija u Himalaju koje je vodio. U radu UIAA u proteklih trideset godina Darko Berljak dao je doprinos i kao član Komisije za ekspedicije.

Temeljem dogovora i protokola o suradnji PZS-a i HPS-a, ove godine Darko Berljak u Skupštini UIAA

osim kao predstavnik HPS-a, sudjelovao je ujedno i kao delegat Planinske zveze Slovenije.

Hrvatska je primljena u UIAA u listopadu 1991. godine, još prije međunarodnog priznanja Hrvatske, kao prvi hrvatski sportski savez u nekoj međunarodnoj sportskoj federaciji. Snimka sjednice Skupštine, foruma o klimatskim promjenama i svečanosti dodjele nagrade za zaštitu prirode dostupne su na web stranici UIAA te na kanalima UIAA na društvenim mrežama.

Alan Čaplar

Održan Seminar za voditelje planinarskih škola

S ciljem razmjene informacija i iskustava u svrhu usklađivanja i unaprjeđenja načina izvođenja planinarskih škola u udrugama članicama HPS-a, u subotu 5. i nedjelju 6. studenoga u Radoboju u Hrvatskom zagorju održan je Seminar za voditelje općih planinarskih škola. Seminar je organizirala Komisija za školovanje HPS-a, a na njemu je sudjelovalo 35 voditelja planinarskih škola iz svih krajeva Hrvatske.

Tijekom seminara predstavljene su, objašnjene i raspravljene sljedeće teme:

- Sustav školovanja u HPS-u
- Program opće planinarske škole
- Organizacijske zadaće voditelja planinarske škole
- Metode rada i ishodi učenja – glavni naglasci predavanja i vježbi opće planinarske škole
- Primjeri dobre prakse u provođenju planinarskih škola – iskustva
- Didaktička sredstva: planinarski udžbenik, standardizirane prezentacije i metodički priručnik za opće planinarske škole
- Provjera znanja u planinarskoj školi (ispit)

Seminar za voditelje planinarskih škola u Radoboju

- Vježba planinarske orijentacije – primjer prijenosa i primjene znanja u općoj planinarskoj školi
- Osnovne komunikacijske vještine i njihova primjena
- Tematska rasprava: iskustva i prijedlozi voditelja planinarskih škola za usklađivanje i unaprjeđenje razine općih planinarskih škola

Predavanja su pripremili i održali Tomislav Zrinski, Dubravko Balent, Karoline Supina Vrabec, Igor Eterović, Biserka Radović, Hrvoje Gold i Alan Čaplar, a Stjepan Posavec osmislio je i vodio vježbu planinarske orijentacije sa sedam kontrolnih točaka.

Sudionici su pokazali visoku razinu zainteresiranosti za sve prezentirane sadržaje te su aktivno iznosili

svoja zapažanja, iskustva, pitanja i prijedloge. U okviru seminara također su analizirani rezultati ankete ranije upućene svim voditeljima općih planinarskih škola. Kao pomoć i potporu za daljnji rad Komisija za školovanje HPS-a svim sudionicima osigurala je Metodičke priručnike za voditelje i izvoditelje općih planinarskih škola.

Svi sudionici ocijenili su seminar veoma uspješnim i korisnim te iskazali zainteresiranost za još takvih seminara i radionica.

Alan Čaplar

50 godina PD-a Vršak u Brod Moravicama

U subotu 29. listopada PD Vršak u Brod Moravicama obilježio je pedeset godina postojanja i djelovanja.

U programu koji je trajao sat vremena, prisjetili smo se inicijatora i osnivača društva, Borisa Golika. On je od 1972. živio u Brod Moravicama i te iste godine, 31. svibnja sa skupinom mladih planinara, osniva Planinarsko društvo Vršak. Bio je predsjednik Vrška do 1983. kada društvo predaje mladima. Jedan je od inicijatora i organizatora prvog samostalnog pohoda goranskih planinara u središnje Alpe i na Mont Blanc. Umro je 18. prosinca 2016. u svojim Brod Moravicama. Prije početka proslave, zapaljena je svijeća, te položeno cvijeće na grob Borisa Golika.

Godine 1983. izabrano je novo rukovodstvo koje u idućem razdoblju uspješno omasovljuje članstvo te aktivno organizira brojne planinarske izlete i ture. Iduće godine članovi Vrška počinju aktivnosti na izgradnji, čišćenju i markiranju Prve dionice

BISERKA RADOVIĆ

Vježba planinarske orijentacije

Goranskog planinarskog puta, koji prolazi teritorijem naše Općine, a u suradnji s PD-om Zagreb-Matica čiji su istaknuti članovi autori te planinarske obilaznice. Tom prilikom postavljeni su žigovi na Okrugljak, Levešni vrh i Špičasti vrh. Postavljena je i signalizacija s putokazima prema dolini Kupe, točnije prema Goršetima te Gornjoj i Donjoj Lamanjoj Dragi. U rujnu 1985. planinari Vrška markirali su i putokazima obilježili Stenicu, prekrasan vidikovac iznad rijeke Kupe, te na Medvežu stenu. Slobodno možemo reći da su brodmoravički planinari pioniri turizma u ovom dijelu Gorskog kotara.

U ožujku 1985. započelo se s radovima na uređenju društvene prostorije u suterenu objekta Čitaonice u Gornjim Kutima. Vlastitim snagama i uz pomoć mjesne zajednice koja je dala na korištenje prostoriju krenulo se sa žbukanjem, postavljanjem stolarije, podova i električnih instalacija, a uz nesebični doprinos tadašnje tvornice pokušava u Donjoj Dobri prostor je opremljen namještajem.

Godine 1998. PD Vršak organizira prvi planinarski Pohod kanjonom rijeke Kupe od Zavrha preko Gornje Lamane Drage i Goršeta do Blaževaca. Pohodi se održavaju s izmjenama trase sve do danas, a u njima je sudjelovalo više tisuća planinara i izletnika. Zadnjih godina PD Vršak organizira i tradicionalni

Novogodišnji planinarski pohod na Špičasti vrh poznat kao »Palačinka pohod«, te tradicionalni Planinarski križni put u travnju.

Godine 2000. na zamolbu PD-a Vršak Općina Brod Moravice ustupa društvu na korištenje objekt bivše Partizanske škole u Lazici. Svojim angažmanom planinari su spasili od daljnjeg propadanja drvenu baraku, prenamijenivši je u planinarsku kuću Lazica. Kuća je registrirana u Hrvatskom planinarskom savezu.

Dana 10. srpnja 2016. kod lovačke kuće Lazica održan je 3. Dan goranskih planinara. Tada je u Brod Moravice došao rekordan broj planinarskih društava iz cijele Hrvatske.

U razdoblju od osnutka društva do danas planinari Vrška organizirali su stotine izleta i tura, odradili na stotine radnih akcija s tisućama radnih sati. Vrlo su važne ekološke radne akcije kao što je Zelena čistka – jedan dan za čisti okoliš. Prva je održana 21. travnja 2012. Radilo se na čišćenju obala rijeke Kupe i Dobre, divljih deponija i slično. PD Vršak uključen je u sve manifestacije na području Općine: Zlatni kotlić, Dani šljiva, Gorski kotar u metropoli, Sanjkanje na Kozjači itd.

Surađuje se s Osnovnom školom. Neke od najznačajnijih akcija su Olimpijski dan na Špičastom vrhu, predavanja učenicima o planinarstvu, izrada klupica

Svečanost povodom 50. obljetnice PD-a Vršak u Brod Moravicama

Dio izložene planinarske građe Borisa Golika

oko škole, pomoć pri čišćenju izgorjelih ostataka školske garaže, pomoć pri opremanju stana za potrebe izbjeglica iz Ukrajine itd. PD Vršak sada ima više od 40 članova.

Sve navedeno samo je dio aktivnosti udruge koja je 50 godina aktivna na području Općine Brod Moravice. Od HPS-a, za veliku obljetnicu, društvo

je dobilo brončano priznanje, kao i naša tri najstarija člana Emil Tušek, Damir Naglič i Zdravko Šneler. Samo društvo također je navedenim članovima uručilo društvena priznanja.

Prigodom obljetnice društvo je pripremlilo izložbu starih fotografija izleta, karata, priznanja i ostalih planinarskih predmeta, kao i video prezentaciju kojom su prikazana povijest, radne akcije i stari dokumenti društva. Napravljena je i lutka s izgledom starog planinara. Poseban dio bio je posvećen osnivaču Borisu Goliku, pa su tako bili izloženi njegov ruski dalekozor, ruksak, fotoaparat, planinarske karte, fotografije, kao i nekoliko oraha koje je uvijek nosio sobom.

Obitelji Golik poklonjena je fotografija Borisa na brdu Paragu, a samo društvo izradilo je Boretovu klupe koja će biti postavljena uz stazu prema Špičastom vrhu.

Proslavu su uveličali učenici Osnovne škole Brod Moravice koji su recitali na brodmoravičkom dijalektu, zbor Vitaneo iz Ravne Gore te heligonkaš Živko Merle. Na kraju programa priređeni su prigodni domjenak i druženje uz brojne goste iz planinarskih društava Gorskog kotara i članova udruge s područja Brod Moravica.

Davor Delač

Nagrađeni članovi PD-a Vršak

1. – 14. 12. 22. izložba planinarske fotografije

Foto klub Split
HPD Mosor, Split

11. 12. 17. Izlet u nepoznati Papuk prigodom Međunarodnog dana planina

Papuk
Udruga Slavonski planinari i JU PP Papuk

11. 12. Pohod Ivanečkom planinarskom obilaznicom

Ivanščica
PK Ivanec, Ivanec

17. 12. Kićenje Božićne jelke u jami Krstača

Jama Krstača
PD Sveti Jakov, Bitelić

17. 12. Noćni pohod na Oštrc

Oštrc, pl. dom Željezničar
HPD Željezničar, Zagreb

17. 12. Pohod Fokinom stazom

Pakrac – planinarski dom Omanovac
PD Psunj, Pakrac

17. 12. Pohod na Skitaču povodom Sv. Lucije

Labin – Pl. kuća Skitača
PD Skitaci, Labin

18. 12. 22. pohod na Hahlić, planinarski oproštaj s 2022. godinom

Podkilavac – pl. dom Hahlić
PD Obruč, Jelenje

18. 12. Dan PD-a Kamenjak

brdo Kamenjak
PD Kamenjak, Rijeka

26. 12. Tradicionalni uspon na Sniježnicu za blagdan Sv. Stjepana

Sniježnica, Mihanići – Planinarska kuća Škola Kuna
Konavoska – vrh Sveti Ilija
HPD Dubrovnik, Dubrovnik

30. 12. Tradicionalni noćni uspon na Japetić

Japetić
HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko

1. 1. Mlado leto na vrhu Učke

PD Opatija, Opatija, PD Lisina, Matulji i PD Knezgrad,
Lovran

6. 1. Novogodišnji planinarski pohod Zagorskim bregovitim putem

PD Zagorske steze, Zabok

6. 1. Pohod po Ludbreškoj planinarskoj obilaznici

PD Ludbreg, Ludbreg

6. 1. Tradicionalni izlet na Ravnu goru povodom Sveta tri kralja i Cvjetne staze Ravne gore, zimski pohod – kukurijek

PD Ravna gora, Varaždin

6. 1. Tradicionalni uspon na Debelo brdo

Mosor, Debelo brdo
SPV Split, Split

8. 1. 21. zimski planinarski pohod HPD-a Lipa

Medvednica, Lipa
HPD Lipa, Sesvete

8. 1. Novogodišnji planinarski pohod na Špičasti vrh – »Palačinka pohod«

Špičasti vrh
PD Vršak, Brod Moravice

8. 1. Planinarska Nova godina

Klek
HPD Klek, Ogulin

8. 1. Tradicionalni zimski uspon na Pliš

Pliš
PD Pliš, Klana

14. – 15. 1. Dani HPD-a Malačka – Donja Kaštela

Kozjak, Malačka
HPD Malačka – Donja Kaštela, Kaštel Stari

14. 1. Zimski uspon na Svilaju

Svilaja
PD Svilaja, Sinj

15. 1. Pohod u spomen na Damira Cazina

PD Dubovac, Karlovac

15. 1. – 15. 9. Viša planinarska škola PD-a Kamenjak

Rijeka
PD Kamenjak, Rijeka

15. 1. Zimski pohod Novskim brdom

Novsko brdo
PD Zmajevac, Novska

15. 1. Zimski pohod Vinica – Martinščak

Vinica – Martinščak
HPD Vinica, Duga Resa

21. 1. Zimski uspon na Konja

Kamešnica
PD Jelinak, Trilj

22. 1. 25. Vincekov pohod

Međimurske gorice
PD Bundek, Mursko Središće

22. 1. Vincekovo na Viljevu

Dilj gora
PD Zanatlija, Osijek

22. 1. Vinkovo u Iloku

Ilok
HPD Liska, Ilok

28. 1. 34. Planinarska noć u Varaždinu

Varaždin
HPD MIV, Varaždin

28. 1. Noćni pohod na Cesargrad povodom 450. obljetnice početka Seljačke bune

Cesargradska gora
HPD Cesargrad, Klanjec

Dani hrvatskih planinara 2023. održat će se 3. i 4. lipnja na Papuku. Domaćin je HPD Sokolovac, Požega

Premetaljka:

ĐEŠ TI, MRKA DJEVO?

[ime vrha]

Rješenje premetaljke iz prošlog broja:

JE LI KOBASA? = BIJELA KOSA

Kada odgonetnete rješenje!

Rješenje premetaljke prijavite do 20. prosinca 2022. putem web obrasca na stranici

<https://www.hps.hr/premetaljka/>

Točno rješenje i imena čitatelja koji ga prijave objavit ćemo u idućem broju.

Točno rješenje premetaljke iz prošlog broja do zaključenja ovoga broja prijavili su:

(Redoslijed imena ne prikazuje vremenski redoslijed prijave rješenja i ne predstavlja rang-listu čitatelja!)

1. Sergej Stipaničev, PD Kamenjak, Rijeka
2. Marko Rogoznica, PD Paklenica, Zadar
3. Domagoj Pavlin, HPD Željezničar, Zagreb
4. Dejan Šimunović, HPD Petehovac, Delnice
5. Nedjeljko Fistončić, PD Imber, Omiš
6. Jasna Fistončić, PD Imber, Omiš
7. Radojka Kuhar, HPD Zagreb-Matica, Zagreb
8. Remigio Radešić, PD Kamenjak, Rijeka
9. Krunoslav Ružić, PD Kalnik, Križevci
10. Darko Prusina, PD Zanatlija, Osijek
11. Ana Tomac, HPD Papuk, Virovitica
12. Dean Jurčić, Kastav
13. Alojz Zetović, HPD Runolist, Zagreb
14. Marina Dujmušić, HPD Sisak, Sisak
15. Željko Vinković, HPD Bilogora, Bjelovar
16. Dubravka Hržica, PD Zagorske steze, Zabok
17. Ivan Gracin, HPD Runolist, Zagreb
18. Krešimir Gracin, HPD Runolist, Zagreb
19. Zdravko Šafliin, HPD Gora, Zagreb
20. Nevenka Milak, HPD Dirov brijeg, Vinkovci
21. Marijan Turković, HPD Klek Ogulin
22. Karlo Krsnik, PD Planinorci, Zagreb
23. Dario Abramović, PD Kamenjak, Rijeka
24. Snježana Šimunović, PD Kamenjak, Rijeka
25. Jela Knežević, PD Zanatlija, Osijek
26. Ivica Čepuran, HPD Martinščak, Karlovac
27. Ivan Sadaić, PD Zagorske steze, Zabok
28. Ivica Capan, HPD Dubovac, Karlovac
29. Roan Rašuo, PD Skitaci, Labin
30. Blaženka Pleše, HPD Pečovje-Zagreb
31. Zrinka Lukinić, HPD Gora, Zagreb
32. Mira Mihovec-Grdić, HPD INA Bjelolasica, Zagreb
33. Vesna Čaplar, HPD Željezničar, Zagreb

Sadržaj 114. godišta Hrvatskog planinara

Članci i vijesti

Antić, Josip	Svi putovi vode na Medvedgrad!	26
Anušić, Helena	Otvorena planinarska obilaznica »Po vrhovima Učke i Čićarije« . . .	455
Banović, Nada	Tri uspona na Dinaru	76
Barišić, Aida i Barišić, Teo	Speleološka istraživanja u Jamskom sustavu Crnopac i jami Duša u 2022.	551
Barišić, Aida i Barišić, Teo	U Francuskoj održan 18. Svjetski međunarodni speleološki kongres .	461
Božić, Vlado	Obilje speleoloških publikacija u 2021. godini	249
Brdal, Željko	Crnopac, nikad kraja.	66
Brdal, Željko	Izlet na Japicu i Cesargrad koji ćemo pamtiti	450
Brdal, Željko	Planinarska Odiseja na Mljetu.	229
Brdal, Željko	Pruži mi ruku!	284
Bubak, Anita	Premužićevom stazom od Zavižana do Oštarija.	241
Buchberger, Milovan	Istina o misteriju ruske ekspedicije na Everest 1952. godine	122
Bušić, Valentina	Od kvarnerske ljepotice do uspavanog diva	130
Cigula, Biserka	Prije ljetnog predaha – Velebit!	409
Čančarević, Alen	Prva Mala planinarska škola PD-a Obzova	99
Čanić, Tomislav	Obilježena 49. obljetnica gospičkog Željezničara	408
Čaplar, Alan	Andrej Stritar: Planine Slovenije – planinarski vodič na hrvatskom jeziku	399
Čaplar, Alan	Damir Šantek: Gdje misli nestaju	558
Čaplar, Alan	Dani hrvatskih planinara u Vrgorcu.	356
Čaplar, Alan	Festival Brdo knjiga ispunio očekivanja.	358
Čaplar, Alan	Gojko Majetić: Planinarstvo u Otočcu	147
Čaplar, Alan	Hrvatska domaćin glavne skupštine EUMA-e 2024.	307
Čaplar, Alan	Hrvatski planinarski savez u 2021. godini.	4
Čaplar, Alan	Kamenolom na području Tulovih greda?	508
Čaplar, Alan	Korenski i/ili Kosinjski vrh?	85
Čaplar, Alan	Na Glavnoj skupštini UIAA dodijeljena nagrada predsjedniku HPS-a560	
Čaplar, Alan	Natječaj za potporu obnovi, održavanju i izgradnji planinarskih objekata u 2022. godini.	101
Čaplar, Alan	Novo izdanje knjige Krešimira Milasa »Alpinistu trebaju brda«	148
Čaplar, Alan	Novosti na Interaktivnoj planinarskoj karti Hrvatske	464
Čaplar, Alan	Obilježavanje Dana svetog Bernarda u Mariji Bistrici	403
Čaplar, Alan	Održan Seminar za voditelje planinarskih škola	561
Čaplar, Alan	50 godina Doma HPS-a u Zagrebu.	556
Čaplar, Alan	Potvrđene akreditacije UIAA za školovanje planinarskih vodiča u HPS-u.	201
Čaplar, Alan	Priručnik o signalizaciji na planinarskim putovima u Europi	512
Čaplar, Alan	100 godina crveno-bijele planinarske markacije.	350

Čaplar, Alan	100. obljetnica planinarstva u Petrinji	357
Čaplar, Alan	Susret vodstva PZS-a i HPS-a na Učki	251
Čaplar, Alan i Grundler, Darko	Čiji su planinarski putovi?	108
Čikor, Kristijan	Biokovski izazovi	15
Čoklica, Jadranka	25. Dani planinara Herceg-Bosne	462
Dadić, Josip	Seminar o orijentaciji u speleologiji	49
Delač, Davor	50 godina PD-a Vršak u Brod Moravicama.	562
Eterović, Igor	Željka Zlojo Martinović i Miroslav Blaž: Kad čovjek postane planina . . .	42
Eterović, Ivana	Knjiga »Dotaknuti nebo – K zvezdam« u povodu 20. obljetnice Planinarske skupine Bazovica	353
Eterović, Ivana	Završena četvrta Mala planinarska škola PD-a Opatija.	359
Gotić, Ankica	Planinarenjem do sretnijeg odrastanja.	200
Gračan, Tomislav	Bistar dan na Castoru	424
Grozić, Dino	Seminar o digitalnom topografskom snimanju speleoloških objekata	198
Grubelić, Leonardo	Staza patuljaka	74
Gudek, Vedrana	Iz bilježnice polaznice opće planinarske škole	505
Hajtok, Željko	U Hrastovici godinu dana poslije	100
Hemar, Eduard	Zvezdana Gregorina (1934. – 2021.)	39
Horvat, Bruno	Tradicionalni susret planinara pjesnika i slikara na Sovskom jezeru .	403
Horvat, Raul	Golovrhe i okolica – biseri južnog Velebita	56
Horvat, Raul	Jugoistočno rebro Stapa i Stapine	233
Horvat, Raul	Kako sam se spasio ulaskom u »Kutiju«.	270
Horvat, Raul	Kroz jugoistočni Velebit	368
Horvat, Raul	Kroz Rožanske i Hajdučke kukove	160
Horvat, Raul	Milkovića stan, nekad i danas	432
Horvat, Raul	Po srednjem Velebitu.	479
Horvat, Raul	Psi i Velebit	329
Horvat, Raul	Vidici »AB-BA« u manje poznatim dijelovima Velebita	31
Horvat, Raul	Vode i visovi oko naokolo Stapa	134
Islamović, Faruk	Preko Skalovke na Ivanšćicu	488
Ivačić, Velimir	Speleološka ekspedicija »Srednji Velebit 2022«.	458
Janton, Damir	Ispiti za nazive speleolog i instruktor speleologije	149
Janton, Damir	Stručni seminar o zaštiti speleoloških objekata	150
Jurić, Paula	Na Magliću	188
Kokot, Ivana	Iskustvo iz Peninskih Alpa	534
Kramberger, Vjekoslav	40 godina Papučkih jaglaca	252
Kramberger, Vjekoslav	Planinarske značke iz vremena NDH.	395
Kramberger, Vjekoslav	Planinarske značke opatijskih planinara i njihovih obilaznica.	40
Kramberger, Vjekoslav	Planinarski foto-natječaj »Požeški gorski stražari – srednjovjekovne utvrde Požeške gore«.	49
Kramberger, Vjekoslav	Slavonsko kolo na vrhu Požeške gore	145
Kramberger, Vjekoslav	Stari znak HPD-a Lipa iz Sesveta na značkama	94
Kramberger, Vjekoslav	Značke biokovskih društava – Imotski i Makarska	245
Kramberger, Vjekoslav	Značke Hrvatskog planinarskog društva do 1941.	347
Kramberger, Vjekoslav	Značke PD-a Dilj gora iz Slavenskog Broda	305
Kramberger, Vjekoslav	Značke planinarskih društava iz Dalmatinske zagore	455
Kramberger, Vjekoslav	Značke Planinarskog društva Grafičar iz Zagreba	547

Kramberger, Vjekoslav	Značke Planinarskog saveza Zagreba	509
Kramberger, Vjekoslav	Značke pohoda 100 žena na vrh Mosora	195
Kursar, Neven	»Nepoznata« Dinara	176
Kursar, Neven	Velebitska Kramaruša	239
Kursar, Neven	Vilinski kukovi na Velebitu i njihova okolica	264
Lalić, Alenka	Planinarsko iskustvo s otoka Jabuke	379
Lazarić, Feručo	Dva susjeda, Medviđak i Kobiljak	383
Lazarić, Feručo	Goranska trilogija	143
Lazarić, Feručo	Obruč i Jelenc	282
Lazarić, Feručo	Pruži mi ruku – inkluzijski izlet na Čićariju	409
Lazarić, Feručo	Susret na Promini	513
Lukinić, Josip	Hvala vam za Velebit!	181
Majdančić, Lana	Vjekoslav Cvetišić, revni planinarski fotograf	292
Maričić, Nikša	Prolječni uspon na Veliku kapu	278
Marinić, Maja i Perić, Gorana	Međunarodna ekspedicija Nedam 2022.	459
Marjanović, Kristina	Vikend inkluzije u Istri	404
Mateković, Robert	Iz Zagorja na Ararat	500
Medenica, Tila	Speleološki logor Cetina 2022.	511
Međurečan, Željko i Dubovečak, Vinka	Seminar o topografskom snimanju speleoloških objekata	48
Mihelić, Igor	Zastava vukovarskih planinara na Mont Blancu	537
Milas, Krunoslav	Planinarski dom koji je trajao samo 133 dana	384
Mrkobrad, Miroslav	Bilogorski »Ježići« zakoračili u (planinarsku) budućnost	254
Mrkobrad, Miroslav	HPD Bilogora, najviše članova u posljednjih 60 godina!	410
Murganić, Vitomir	Planine zovu, moram poći	222
Murganić, Vitomir	Uređena obilaznica na Petrovoj gori	46
Nišević, Nikola	4. Opću planinarsku školu PK-a Ivanec uspješno završilo 27 polaznika	360
Nišević, Nikola	Održana izborna skupština PK-a Ivanec	151
Nišević, Nikola	PK Ivanec – 12. planinarski pohod Tragom vitezova ivanovaca	412
Nišević, Nikola	Stotinu mladih na Olimpijadi mladih planinara u Ivancu	412
Novosel, Vlasta	Diljska planinarska obilaznica – obnova Kružnog puta po Dilju	194
Novosel, Vlasta	Dnevnik »Planinarski pohod Od Ivane do Tadije«	397
Plazonja, Snježana	23. Memorijalni skup planinara »Ivica Plazonić«	463
Plazonja, Snježana	Iz Male u Veliku Paklenicu	326
Plazonja, Snježana	Jedinstvena i neponovljiva Dinara	444
Plazonja, Snježana	Šetnja među oblacima	453
Pocrnić, Robert	Monte Peralba – gorska ljepotica Karnijskih Alpa	524
Poljak, Mirjana	Noćni uspon na Strahinjščicu povodom prvog rođendana HPD-a Radoboj	406
Poljak, Željko	145 godina planinarstva u Istri	308
Poljak, Željko	Ivana Eterović i Tina Ružić: Prvih 70 godina PD-a Opatija	98
Poljak, Željko	Petar Lovrić: Kad planine progovore	559
Poljak, Željko	Planinarski susreti – ugodni i oni drugi	541
Poljak, Željko	Tridesetak planinara u Sportskom biografskom leksikonu PGŽ-a	148
Radovanović, Vanja	Planine u Zagrebu (i neke njihove točne i pogrešne visine)	336
Radovanović, Vanja	Saga o jednom (vršnom) kamenu	429
Radovanović, Vanja	Žumberak za sladokusce: Tombolovica i Unka	169

Rojnić, Vladimir	160 planinara na jubilarnom 10. pohodu po IPP-u	253
Slaviček, Pavle i Urlić, Goran	Biokovski vuk	212
Sušanj, Tea	Halubajci na Okiću	339
Šantek, Damir	Brdo Lenik	447
Šantek, Damir	Kratke i duge šetnje po Dugom otoku	342
Šantek, Damir	Moherski klifovi	289
Šantek, Damir	Nepodnošljiva lakoća planinarenja	530
Šantek, Damir	U gori raste zelen bor	496
Šarko, Sanda	Škola planinarskog skijanja u Austriji	150
Šibenik, Dragica	Planinari na Bosutskim danima	406
Šimunčić, Paula	20. obljetnica Speleološkog kluba Ozren Lukić.	549
Škrlec, Davor	Novosti u Komisiji za zaštitu prirode i poziv na tečaj za čuvare planinske prirode u Sošicama	352
Škrlec, Davor	Osvježeni program tečaja čuvara planinske prirode HPS-a	304
Škrlec, Davor	Predstavljamo nove čuvare planinske prirode HPS-a	96
Škrlec, Davor	Priručnik za edukatore i vodiče u prirodi	246
Tosenberger, Otmar	70. Dan slavonskih planinara održan na Petrovom vrhu kod Daruvara	514
Trinajstić, Nina	Ozren Lukić Luka – izvor nadahnuća	400
Trojanović, Anita	Otkriveno više od 700 metara kanala u podzemlju Sniježnice.	401
Tržić, Hrvoje	Opatijska planinarska obilaznica u jednom danu.	69
Turković, Višeslav	Drugi Memorijalni pohod Od Premužića do Štampara	515
Vilić, Ksenija	Deveta »Zimba« – Zima u Baranji	199
Vinković, Željko	Na Alan kroz Turska vrata	390
Vinković, Željko	Psunjsko zimsko ruho.	184
Volenc, Vladimir	Izlet na vrh Male Kapele.	220
Volenc, Vladimir	Koliko je gora u Slavoniji?	118
Volenc, Vladimir	Popis vrhova u Bosni i Hercegovini viših od 2000 metara	193
Vranješ, Denis	Mosoraši na Gran Paradisu	420
Vranješ, Denis	Na Vignemaleu, najvišem francuskom vrhu Pireneja	472
Vranješ, Denis	Tečaj za vodiče na Mosoru	354
Zrinski, Tomislav	Alojz Kranjec (1941. – 2022.)	559
Žagar, Jasna Klara	Kad nestanu svi zvukovi svijeta.	492
Žagar, Klara Jasna	Zagorski štikleci	79

Ostalo

34. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza.	316
Brdo knjiga – Festival knjiga i planina	203, 248
Dani hrvatskih planinara	205, 257
Deklaracija o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina	322
Godišnje nagrade HPS-a	12
Hrvatska planinarska obilaznica u 2021.	88
Kalendar akcija.	50, 102, 154, 204, 256, 309, 362, 413, 465, 517, 565
Planinarska enigmatika.	51, 103, 152, 207, 259, 310, 361, 414, 466, 518, 566
Ujedinjeni narodi proglasili 2022. godinu Međunarodnom godinom održivog razvoja planina	38

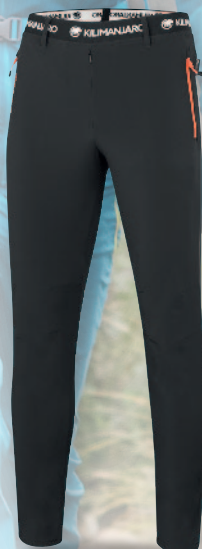
Unisex kapa
239,99 HRK 31,85 EUR

GET MOVIN'

Unisex kapa
239,99 HRK 31,85 EUR

KILIMANJARO

Muška ili ženska planinarska jakna
SOLDANO

1999,00 HRK 265,31 EUR
1199,00 HRK 159,13 EUR

Muška ili ženska funkcionalna majica
NOLI

549,99 HRK 73,00 EUR
299,99 HRK 39,82 EUR

Muške ili ženske planinarske hlače
MOLINI

1349,00 HRK 179,04 EUR
799,99 HRK 106,18 EUR

Muška ili ženska obuća
MOUNT NANSEN

749,99 HRK 99,54 EUR
499,99 HRK 66,36 EUR

Čeona svjetiljka
MOUNTAIN 200

159,99 HRK 21,23 EUR
119,99 HRK 15,93 EUR

Rukavice

229,99 HRK 30,52 EUR
129,99 HRK 17,25 EUR

IGLU ŠPORT

NAJBOLJA PLANINARSKA OPREMA

www.iglusport.hr